

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування
Кафедра – Менеджменту і логістики
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітня програма – «Менеджмент»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві»

ШИФР КРМ. МІЛ. 1.127-03.1.22

Здобувач: _____ Олексій БАРКОВ

Керівник: _____ к.е.н., доц. Валерія ДРОЗДОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 10.06.2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА

Одеса – 2024 р.

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г. Е. Вейнштейна**

Факультет - Менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування
Кафедра – Менеджменту і логістики
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітня програма – «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри Седікова І.О.

«___»_____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувача

Олексія БАРКОВА

1. Тема роботи: «Удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві затвердженою наказом ОНТУ від 20 березня 2024 р. № 127-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 10.06.2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: Розділ 1.Теоретичні основи фінансового менеджменту об'єкту дослідження. 1.1. Значення та економічна сутність фінансових відносин підприємства; 1.2. Завдання та нормативно-правова база фінансового менеджменту; 1.3. Принципи, інструменти і методи організації грошових відносин; Розділ 2. Дослідження системи фінансового менеджменту філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1» ; 2.1. Техніко-економічна характеристика філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»; 2.2. Оцінка рівня управління фінансами філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»; 2.3. Загальний аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»; Розділ 3. Шляхи удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»; 3.1. Розробка заходів щодо організації грошових відносин на підприємстві; 3.2. Удосконалення організації обліку розрахункових операцій філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»; 3.3. Впровадження розроблених рекомендацій в систему грошових відносин підприємства; Висновки та пропозиції.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 25, рисунків – 3.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Нормоконтроль			

7. Дата видачі завдання 13.02.2024 р.

Керівник _____ Дроздова В.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Барков О.Г.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи
1	Проходження комплексної практики та написання тез	13.02 – 07.04.24
2	Захист звіту з практики	08.04 – 09.04.24
3	Розробка I та II розділів	10.04 – 01.05.24
4	Розробка III розділу та інших складових кваліфікаційної роботи	02.05 – 14.05.24
5	Розгляд науковим керівником чорнового варіанту кваліфікаційної роботи	15.05 – 18.05.24
6	Доопрацювання роботи з урахуванням пропозицій наукового керівника	19.05 – 22.05.24
7	Розгляд науковим керівником у чистовому варіанті	23.05 – 27.05.24
8	Нормоконтроль роботи	28.05 – 04.06.24
9	Перевірка роботи на плагіат	
10	Малий захист та доробка роботи по результатах малого захисту	05.06 – 11.06.24
11	Передача роботи завідувачу кафедри для отримання дозволу на захист	12.06 – 17.06.24
12	Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи	18.06 – 27.06.24
13	Захист кваліфікаційної роботи	24.06 – 27.06.24

Керівник роботи _____ Дроздова В.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Барков О.Г.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Барков О.Г.

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто питання удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві (на прикладі філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1»).

У першому розділі «Теоретичні основи фінансового менеджменту підприємства» було розглянуто теоретичні основи організації та економічна сутність фінансових відносин підприємства, визначено завдання і наведена нормативно-правова база фінансового менеджменту, а також охарактеризовано інструментарій, принципи і методи організації грошових відносин.

У другому розділі «Дослідження системи фінансового менеджменту філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» проаналізовано фінансовий стан та результати фінансової діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за два роки з поглибленим аналізом розрахунків з дебіторами та кредиторами підприємства, оцінено та проаналізовано фінансовий стан підприємства за показниками ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості і ділової активності, а також фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» розкривається розробка заходів щодо організації грошових відносин та удосконалення обліку розрахункових операцій з дебіторами та кредиторами. Містить впровадження розроблених рекомендацій в систему грошових відносин підприємства для покращання його ліквідності та підвищення фінансової рентабельності.

Ключові слова: підприємство, менеджмент, принципи, управління, гроші, розрахунки, інструментарій.

SUMMARY

The qualifying master's thesis examines the issue of improving the financial management system at the enterprise (on the example of the branch of JSC «DPZKU» «Kirovogradskyi KHP No. 1»).

In the first chapter, «Theoretical Foundations of Financial Management of the Enterprise», the theoretical foundations of the organization and economic essence of the financial relations of the enterprise were considered, the objectives were determined, and the normative-legal base of financial management was provided, as well as the tools, principles, and methods of organizing monetary relations were characterized.

The second chapter, «Research of the Financial Management System of the Branch of JSC «DPZKU» «Kirovogradskyi KHP No. 1,» analyzed the financial condition and results of the financial activities of the branch of JSC «DPZKU» «Kirovogradskyi KHP No. 1» for two years with an in-depth analysis of settlements with debtors and creditors of the enterprise. The financial condition of the enterprise was evaluated and analyzed based on liquidity and solvency indicators, financial stability, and business activity, as well as the financial and economic results of the enterprise's activities.

The third chapter, «Ways to Improve the Financial Management System at the Enterprise Branch of JSC «DPZKU» «Kirovogradskyi KHP No. 1», reveals the development of measures to organize monetary relations and improve the accounting of settlement operations with debtors and creditors. It includes the implementation of developed recommendations into the monetary relations system of the enterprise to improve its liquidity and increase financial profitability.

Keywords: enterprise, management, principles, governance, money, settlements, toolkit.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Значення та економічна сутність фінансових відносин підприємства	10
1.2. Завдання та нормативно-правова база фінансового менеджменту	18
1.3. Принципи, інструменти і методи організації грошових відносин	26
Висновки до розділу 1	37
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ФІЛІЇ АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	39
2.1. Техніко-економічна характеристика філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	39
2.2. Оцінка рівня управління фінансами філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	46
2.3. Загальний аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	51
Висновок до розділу 2	65
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	67
3.1. Розробка заходів щодо організації грошових відносин на підприємстві	67
3.2. Удосконалення організації обліку розрахункових операцій філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»	72
3.3. Впровадження розроблених рекомендацій в систему грошових відносин підприємства	77
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації ринків набули актуальності питання підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання на основі управління системою фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент інтегрує в собі показники, які відображають внутрішню ситуацію на підприємстві та його зовнішнє оточення. Концепція управління фінансовим менеджментом підприємства передбачає орієнтацію менеджменту не на максимізацію поточних прибутків, а на дії та управлінські рішення, що створюють передумови для отримання набагато більших прибутків у майбутньому. У результаті таких дій та рішень може зрости поточна або майбутня доходність підприємства. Цей чинник підвищує інвестиційну привабливість підприємства, визначає його можливість залучати позикові кошти з різних джерел.

Аналіз досліджень провідних міжнародних консалтингових компаній свідчить, що більшість інвесторів готові витратити додаткові кошти в інвестування компанії з чітко працюючим фінансовим управлінням. Середньорічний приріст вартості підприємств з високими стандартами фінансового управління на 8,5 % більший, ніж в інших компаніях. Проблемі фінансового менеджменту підприємства присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, питаннями оцінювання вартості підприємства займалися такі вітчизняні науковці: О. Мозенков, В. Калюжний, П. Круш, С. Поліщук, О. Терещенко, І. Яремко. Чинники впливу на вартісні параметри підприємства досліджував О. Андрощук.

Попри численні дослідження проблем підвищення ефективності фінансового менеджменту підприємства, розроблені пропозиції не достатньо враховують всі можливі чинники впливу на доходи підприємства та його ринкову вартість, зокрема в умовах нестабільної і важкопрогнозованої

макроекономічної та політичної ситуації, тому не дають змоги практично вирішити завдання управління фінансами, спрямовані на зростання ринкової вартості підприємства.

Необхідність наукового опрацювання окреслених проблем з урахуванням специфіки національної економіки стала основою для вибору теми магістерської кваліфікаційної роботи, визначила мету, завдання та очікувані практичні результати.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення системи фінансового менеджменту підприємства. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- вивчити та узагальнити теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства;
- оцінити та проаналізувати фінансово-економічний стан та фінансово-економічні результати діяльності підприємства як основні чинники впливу на систему фінансового менеджменту підприємства;
- виокремити внутрішні та зовнішні чинники впливу на фінансовий стан підприємства та дослідити рівень їхнього впливу;
- розробити рекомендації щодо удосконалення системи фінансового менеджменту підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління системою фінансового менеджменту підприємства.

Предмет дослідження є теоретичні, практичні, методичні аспекти удосконалення системи фінансового менеджменту підприємства.

Теоретичною і методичною основою магістерської кваліфікаційної роботи стали сучасні літературні джерела з питань управління підприємств, фінансового менеджменту, економічного аналізу, наукові дослідження проблем оцінювання та управління вартістю підприємства, відображені в періодичних виданнях, авторефератах дисертацій, а також законодавчо-нормативна база України, що

регулює таку діяльність. Аналітичні розрахунки, дослідницький та рекомендаційний розділи виконано на основі фінансової та статистичної звітності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використовувались різні джерела теоретичного та практичного матеріалу. Їх можна умовно поділити на такі групи: нормативно-правові акти; наукова та методична література бухгалтерського обліку; фінансова звітність підприємства та результати його господарської діяльності. При вирішенні поставлених завдань були використані загально-логічні методи і прийоми дослідження, науковий метод, емпіричний метод та метод аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних положень щодо удосконалення фінансового менеджменту та розробці науково обґрунтованих методичних рекомендацій щодо удосконалення системи обліку розрахунків і аналізу на підприємстві, що сприятиме зростанню ефективності управління фінансами через підвищення реальності інформаційного забезпечення.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи магістра полягає у такому:

дістали подальшого розвитку:

класифікація факторів впливу на систему грошових відносин підприємства, яка, на відміну від існуючих, дає змогу виокремити ті фактори, що є визначальними в умовах нестабільної і важкопрогнозованої економічної та політичної ситуації;

методика вибору оптимального варіанту організації обліку розрахункових операцій підприємства, яка, на відміну від існуючих, враховує вагомість факторів впливу на фінансові результати підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Повний обсяг роботи складає 90 сторінок, 25 таблиць, 3 рисунки, 6 додатків. Список використаних джерел містить 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Значення та економічна сутність фінансових відносин підприємства

Сучасний етап розвитку економіки можна без перебільшення назвати епоєю переосмислення філософії підприємництва та системи управління ним. Здатність підприємства виживати та ефективно розвиватись стає похідною від його спроможності якнайкраще задовольнити потреби та очікування клієнтів, адаптуватись до змін зовнішнього середовища, що висуває якісно нові вимоги до системи фінансового менеджменту.

В умовах глобалізації економіки, суб'єкти господарювання повинні самостійно й швидко вирішувати проблеми фінансового забезпечення власної інвестиційної та виробничо-господарської діяльності [12]. Тому роль фінансового менеджменту відіграє вагомую роль при управлінні їх діяльністю.

Фінансовий менеджмент – це цілісна система знань про фінансові відносини в господарському процесі, фінансовому механізмі, технології управління фінансовою діяльністю підприємства.

Результативне функціонування системи управління фінансово-господарською діяльністю економічного суб'єкта припускає наявність конкретних економічних, організаційних, правових і соціально-культурних передумов. До них належать такі:

1) структурні зміни в економіці, спрямовані на розвиток ринкових відносин, підвищення рівня суспільного виробництва, розширення форм власності, кількості та різновидів діяльності суб'єктів господарювання;

2) організаційні перетворення механізму функціонування всіх ланок національного господарства, їхніх взаємозв'язків, економічних відносин з

державою, між партнерами, учасниками виробничого процесу з урахуванням еквівалентних взаємовідносин;

3) створення та розвиток ринкової інфраструктури, яка охоплює значну кількість різноманітних інститутів, економічних суб'єктів, заходів, що сприяє задоволенню потреб підприємств у підвищенні якості управління, можливостях маневрування ресурсами тощо. Найважливішими з них можна назвати: а) розвиток ринку й фінансово-кредитних інститутів, що забезпечують акумуляцію і безперервний рух коштів; б) наявність розгалуженої мережі інформаційних центрів, фірм, комунікативного зв'язку, нагромадження, опрацювання і швидке передавання інформації про зовнішнє економічне середовище в країні, діяльність кредитних установ, досягнення партнерів; в) система сервісного обслуговування підприємства через маркетингові, консалтингові, контролінгові й інші спеціалізовані фірми;

4) постійний розвиток форм фінансування та розширення інструментів вкладення коштів, що потребує професійного підходу до вирішення важливих господарських питань;

5) формування господарських структур і необхідність фінансової спеціалізації у сфері управління різними видами діяльності підприємства.

Перелічені передумови стосуються головно зовнішніх умов, які забезпечують дієвість системи управління економічними процесами на всіх рівнях. Одночасно необхідно створити певні умови в самому об'єкті управління, що передбачає відповідну матеріальну базу та наявність безпосередніх виконавців цього процесу.

Фінансове управління як наука сформувалося у зв'язку з посиленням ролі фінансового капіталу та організацією фондового ринку.

Фінансовий менеджмент, ґрунтуючись на новітніх досягненнях у сфері управління, усіх прогресивних перетвореннях у практиці господарювання зарубіжних та вітчизняних підприємств, спроможний змінювати систему цінностей, пріоритети і тенденції розвитку економічних суб'єктів. З ним пов'язують упровадження принципово нових форм і методів організації

фінансової роботи, використання сучасних механізмів функціонування фінансового ринку тощо [14].

Проблеми фінансового менеджменту в системі управління досліджували такі вітчизняні вчені як: О. Амоша, А. Бланк, П. Гавриленко, Ю. Дуднева, Г. Назарова, Н. Налукова, Н. Ковальчук, Г. Островська [8-11].

За період свого існування фінансовий менеджмент значно розширив коло проблем, які потребують досконалого вивчення. На початку розвитку увага приділялася в основному фінансовим питанням створення нових фірм і компаній, а далі – керуванню фінансовими інвестиціями й проблемам банкрутства, але на сучасному етапі він включає практично всі напрями керування фінансами підприємства.

Запровадження системи фінансового менеджменту на підприємстві в сучасних умовах необхідне, що пов'язано з нестабільністю середовища, у якому воно функціонує, неможливістю виявити одразу всі ризики та можливості діяльності і, найголовніше, фінансовий менеджмент дає змогу ухвалити та реалізувати оптимальні управлінські рішення, пов'язані з максимізацією доходів власників за мінімального господарського ризику. Він є ефективним інструментом, який забезпечує своєчасне виявлення й попередження проблем у діяльності будь-якого підприємства.

Загальним для успішного функціонування всіх суб'єктів господарювання є правильне фінансове управління у таких сферах ухвалення рішень:

- раціональне фінансування бізнесу, свідоме поєднання вигоди й ризику в разі використання різних джерел фінансування (фінансова діяльність підприємства);
- одержання прибутку від поточної діяльності завдяки ефективному використанню всіх видів ресурсів (операційна діяльність підприємства);
- вибір і використання інструментів інвестування на підставі економічного аналізу й менеджменту (інвестиційна діяльність підприємства);
- використання елементів фінансового механізму для максимізації вартості бізнесу [14].

Суб'єкти зовнішнього і внутрішнього стосовно підприємства середовища зацікавлені в реалізації певних фінансово-економічних інтересів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Систематизація економічних суб'єктів, зацікавлених у діяльності підприємства, та їхніх фінансово-економічних інтересів

Групи зацікавлених економічних суб'єктів	Фінансово-економічні інтереси
Постачальники капіталу: <ul style="list-style-type: none"> • власники • лендери (постачальники капіталу на тривалий період) 	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення вкладеного у бізнес капіталу, стабільний дохід у вигляді дивідендів, можливість повернути прирощений вкладений капітал, участь в управлінні підприємством; - отримання стабільного доходу у вигляді плати за наданий капітал, своєчасне повернення вкладеного капіталу;
Учасники поточної діяльності: <ul style="list-style-type: none"> • постачальники • покупці • фінансові посередники (банки, фінансові компанії) 	<ul style="list-style-type: none"> - регулярність розрахунків за надані ресурси, стабільність виробничих зв'язків; - прийнятна ціна, якість продукції, знижки, регулярність постачання; - обсяги розрахунків, розширення спектра фінансових послуг;
Держава: <ul style="list-style-type: none"> • податкові органи • інші державні інститути (зокрема, соціальні фонди) 	<ul style="list-style-type: none"> - зростання податкових надходжень; - створення нових робочих місць, вирішення проблем соціально-економічного розвитку;
Інші зацікавлені особи: <ul style="list-style-type: none"> • потенційні інвестори • фінансові спекулянти • аналітики • конкуренти 	<ul style="list-style-type: none"> - ухвалення ефективних рішень про купівлю всього або частини підприємства; - отримання доходу від операцій купівлі–продажу цінних паперів підприємства; - дохід від послуг, запропонованих підприємству (наприклад, включення цінних паперів підприємства в інформаційні рейтинги провідних агентств); - вивчення підприємства з метою виявлення його сильних і слабких сторін (щоб на підставі цього зміцнювати власні позиції на ринку);

Складено на підставі аналізу [14]

Фінансовий менеджмент не може успішно функціонувати без правового, нормативного, організаційного та інформаційного забезпечення і без відповідної фінансової політики, тому ґрунтується на фінансовому механізмі. Схему реалізації фінансового механізму наведена на рис. 1.1.

Найважливіші фінансові методи та фінансові важелі як структурні елементи фінансового механізму узагальнено й відображено на рис. 1.2. Кожному фінансовому методу відповідає один або декілька фінансових важелів, для зміцнення фінансової ситуації на підприємстві необхідно задіяти ті фінансові методи і фінансові важелі (як найактивніші елементи фінансового механізму), які принесуть найбільшу користь підприємству в плановому періоді та перспективі [15].

Рис. 1.1. Схема реалізації фінансового механізму

Складено на підставі аналізу [12, 14]

Проте одні з найважливіших елементів фінансового механізму не дадуть бажаних результатів, якщо в державі не буде створено відповідне середовище для їхньої успішної реалізації на практиці. Таким середовищем є, передусім, відповідна фінансова політика на макрорівні.

Фінанси підприємств як складова частина фінансової системи займають визначальне місце у структурі фінансових відносин суспільства. Вони функціонують у сфері суспільного виробництва, де створюється валовий внутрішній продукт (характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць у сфері виробництва), матеріальні та нематеріальні блага, національний дохід (сукупність усіх доходів в економіці домашніх господарств і підприємців незалежно від того, де вони використовують ресурси – у своїй країні чи за кордоном) – основні джерела фінансових ресурсів. Саме тому від стану фінансів підприємств залежить можливість задоволення суспільних

потреб, фінансова стійкість країни. Крім того, «фінансові ресурси» – одна з найбільш уживаних економічних категорій у понятійному апараті практичного менеджменту та економічної науки. Не дивлячись на це, єдиної точки зору щодо змісту та економічної інтерпретації фінансових ресурсів не існує. Скоріше за все, це зумовлено тим, що як і будь-яке економічне явище, дана категорія має різні форми вираження.

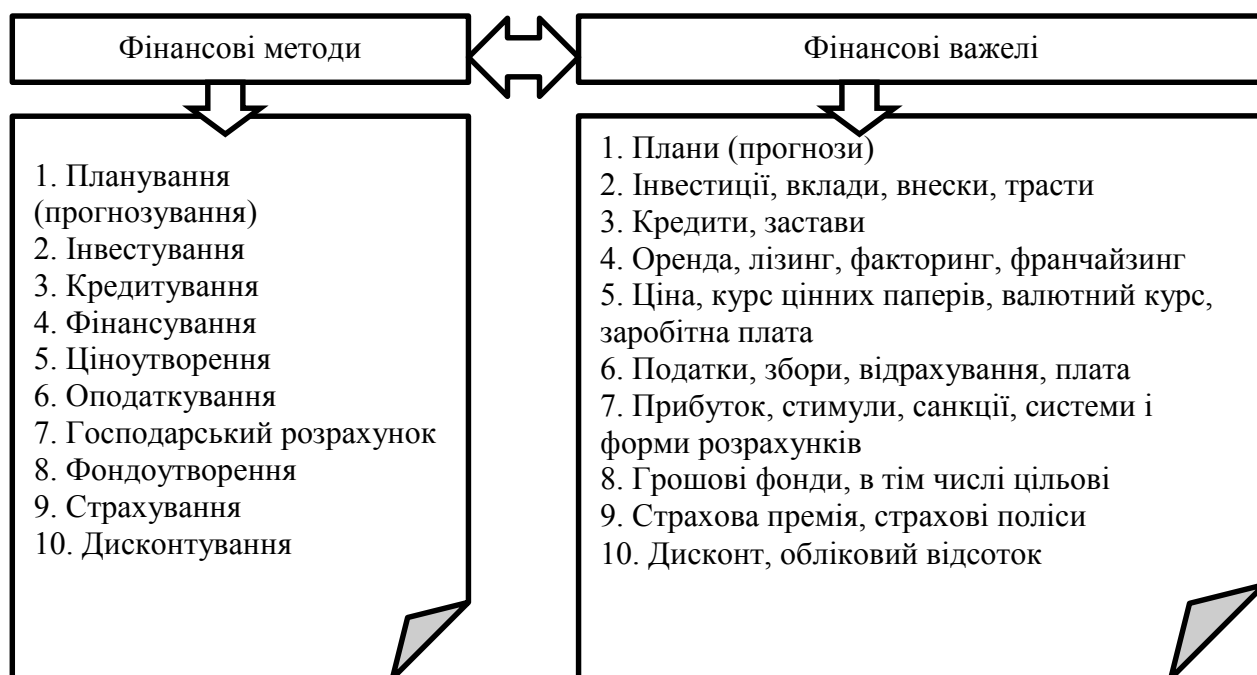

Рис. 1.2. Фінансові методи і фінансові важелі у структурі фінансового механізму

Складено на підставі аналізу [12, 14, 15]

Відповідно до Закону «Про підприємства в Україні», підприємство – це суб’єкт господарювання, створений для здійснення підприємницької діяльності на свій страх та ризик, основною метою якого є одержання максимального прибутку та задоволення суспільних потреб членів суспільства. Під фінансами мається на увазі процес руху коштів у виробництві, при розподілі прибутків, перерахуванні податкових платежів у бюджет, формуванні різноманітних грошових фондів. Всі перелічені процеси мають грошову форму вираження.

Фінансовий менеджмент – це система управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб’єкта господарювання та оптимізації обороту його грошових коштів.

Як система управління фінансовий менеджмент має об'єкт та суб'єкти управління. Об'єкт управління – формування і використання всіх видів фінансових ресурсів: грошових коштів, інвестицій, основних та оборотних активів тощо; матеріальною основою є грошові потоки в динаміці. Суб'єкти управління – фінансова дирекція, фінансова служба, фінансовий менеджер, що забезпечують цілеспрямоване функціонування об'єкта.

Процес фінансового управління підприємством передбачає послідовність таких дій: - визначення цілей використання капіталу, - вибір способів управління фінансовими ресурсами, - ухвалення фінансового рішення, - організація його виконання і контроль за цим, - аналіз та оцінка результатів реалізації фінансових рішень.

На механізм ухвалення рішень в управлінні фінансами суб'єкта господарювання впливають внутрішні і зовнішні чинники (рис. 1.3).

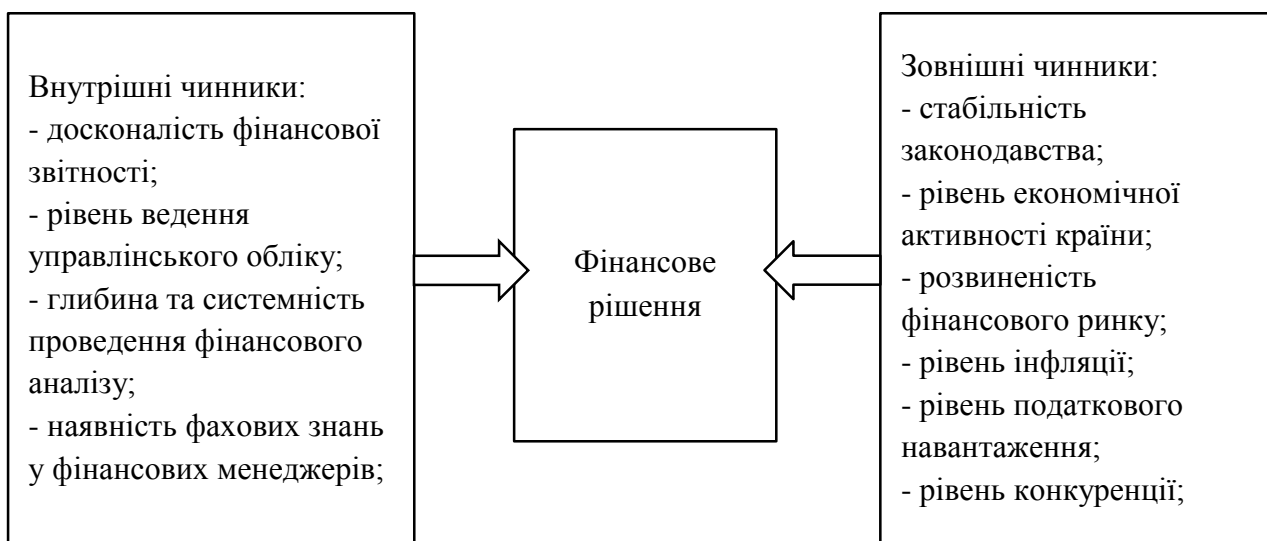

Рис. 1.3. Внутрішні і зовнішні чинники ухвалення фінансових рішень
Побудовано за [16].

Фінансам підприємств, як і фінансам у цілому, властиві певні загальні та специфічні ознаки. Треба брати до уваги також і особливості, зумовлені функціонуванням фінансів у різних сферах економіки. Загальною ознакою фінансів підприємств є те, що вони виражають сукупність економічних (грошових) відносин, пов'язаних із розподілом вартості валового внутрішнього продукту. Специфічні ознаки фінансів підприємств виражають грошові

відносини, що залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів.

Фінанси підприємств безпосередньо пов'язані з рухом грошових коштів. Саме тому досить часто поняття "фінанси підприємств" ототожнюється з грошовими коштами, наявними фінансовими ресурсами. Однак самі кошти чи фінансові ресурси не розкривають поняття "фінанси", якщо не з'ясувати суті економічної природи останніх. Такими суттєвими загальними властивостями, які лежать в основі фінансів, є закономірності відтворювального процесу та грошові відносини, що виникають між учасниками суспільного виробництва на всіх стадіях процесу відтворення, на всіх рівнях господарювання, у всіх сферах суспільної діяльності. Однак не всі грошові відносини належать до фінансових. Грошові відносини перетворюються на фінансові, тільки тоді, коли рух грошових коштів стає відносно самостійним. Це відбувається в процесі формування, розподілу, використання грошових доходів та фондів згідно з цільовим призначенням у формі фінансових ресурсів. До фінансів належать такі групи фінансових відносин:

- пов'язані з формуванням статутного фонду суб'єктів господарювання;
- пов'язані з утворенням та розподілом грошових доходів: виручки, валового та чистого доходу, прибутку, грошових фондів підприємств;
- що виникають у підприємств з державою з приводу податкових та інших платежів у бюджет та цільові фонди, бюджетного фінансування, одержання субсидій;
- які виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку з інвестуванням у цінні папери та одержанням на них доходів здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності, одержанням і сплатою штрафних санкцій;
- які формуються в підприємств з банками, страховими компаніями у зв'язку з одержанням та погашенням кредитів, сплатою відсотків за кредит та інші види послуг, одержанням відсотків за розміщення та зберігання коштів, а

також у зв'язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування;

– що формуються в підприємств у зв'язку з внутрішньовиробничим розподілом доходів.

Найважливішими аспектами господарської діяльності, які охоплює фінансовий менеджмент, є управління активами, інвестиціями, структурою капіталу, фінансовими результатами і ризиками тощо.

Отже, головним спрямуванням фінансового менеджменту є отримання максимальної вигоди від функціонування вкладеного капіталу і підприємства загалом в інтересах його власників [13].

1.2. Завдання та нормативно-правова база фінансового менеджменту

Будь-яка підприємницька діяльність спрямована на отримання позитивного фінансового результату – прибутку – та постійне зростання його розміру. Відповідно, головною метою фінансового менеджменту є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періодах. У процесі досягнення цієї мети фінансовий менеджмент спрямований на вирішення низки завдань:

- 1) формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до цілей розвитку підприємства у майбутньому періоді;
- 2) ефективне використання сформованого фінансового капіталу в розрізі головних напрямів діяльності підприємства;
- 3) раціональне управління грошовими потоками;
- 4) формування оптимальної структури витрат;
- 5) максимізація прибутку з найменшим рівнем фінансового ризику;
- 6) мінімізація рівня фінансового ризику за очікуваного рівня прибутку;
- 7) забезпечення беззбиткової діяльності підприємства;
- 8) запобігання фінансовим кризам та банкрутству в господарській діяльності.

Фінансовий менеджмент реалізує головну мету і завдання, виконуючи певні функції. Вони спрямовані на реалізацію функцій фінансів підприємства, їх конкретизують з урахуванням особливостей управління окремими аспектами його господарської діяльності.

Прояв функціональності фінансового менеджменту є таким самим, як і менеджмент загалом, однак вони відрізняються об'єктом та суб'єктами управління. До функцій фінансового менеджменту належать: 1) фінансове планування і прогнозування, 2) організація фінансової роботи, 3) регулювання фінансових відносин, 4) фінансова координація структурних підрозділів підприємства, 5) фінансове стимулювання, 6) контроль фінансово-господарської діяльності. Дамо їм більш детальнішу характеристику.

1. Фінансове планування і прогнозування у фінансовому менеджменті відіграють важливу роль. Для того, щоб дати розпорядження, треба скласти завдання, програму дії, для чого потрібно розробляти план фінансових заходів для отримання доходів, ефективного використання фінансових ресурсів. Функція управління, це фінансове планування – охоплює весь комплекс заходів з вироблення планових завдань та їхнього втілення в життя. Щоб вони були успішними, виробляють методику формування фінансових планів, де відображають доходи, витрати і фінансові результати виробничої та інших видів господарської діяльності. Фінансові плани передбачають на планований період формування й витрачання грошових коштів, зумовлюючи весь процес управління фінансами суб'єкта господарювання. Прогнозування передбачає розроблення на тривалу перспективу змін фінансового стану об'єкта загалом і його різних частин. Особливістю фінансового прогнозування є альтернативність у побудові фінансових показників та параметрів, що визначає варіантність розвитку фінансового стану об'єкта управління на підставі визначених тенденцій. Прогнозують способами екстраполяції минулого в майбутнє з урахуванням експертної оцінки тенденції зміни та прямого передбачення змін. Ці зміни можуть виникнути несподівано. Управління на підставі їхнього

передбачення потребує вироблення у фінансового менеджера певного чуття ринкового механізму та інтуїції, а також застосування гнучких екстрених рішень.

2. Функція організації фінансової роботи зводиться до об'єднання людей, що спільно реалізують фінансову програму за допомогою певних правил і технологій. Ідеться про створення органів управління, побудову структури апарату управління, визначення взаємозв'язку між управлінськими підрозділами, розроблення норм, нормативів, методики тощо.

3. Регулювання у фінансовому менеджменті – це вплив на об'єкт управління для досягнення стійкого стану фінансової системи в разі виникнення відхилення від заданих параметрів. Воно охоплює, головню, поточні заходи щодо усунення відхилень від термінів, планових завдань, визначених норм і нормативів.

4. Координація у фінансовому менеджменті передбачає узгодженість робіт усіх ланок системи управління, апарату управління і відповідних фахівців. Ця функція означає забезпечення єдності дій фінансових органів щодо усунення диспропорцій у передбаченому планом порядку формування і витрачання грошових коштів. Ці диспропорції виникають унаслідок змін господарських умов. Наприклад, в управлінні фінансами підприємств координація полягає в своєчасному виявленні причин невиконання фінансового плану і виробленні пропозицій щодо фінансового оздоровлення підприємства, дослідженні додаткових джерел фінансування та кредитування розвитку господарської діяльності, а також вирішенні тимчасових фінансових проблем.

5. Фінансове стимулювання передбачає спонукання працівників до зацікавленості в результатах праці. За допомогою стимулювання керують також розподілом матеріальних і суспільних цінностей залежно від кількості та якості витраченої праці. Діяльність працівників стимулюють, задовольняючи їхні суспільні, колективні й особисті інтереси. За ринкових умов стимулювання, як функція управління, об'єктивно впливає з головної мети підприємницької діяльності, пов'язаної з отриманням прибутку. Зацікавленість у кінцевих результатах фінансово-господарської діяльності може бути виражена в

збільшенні оплати праці, отриманні дивідендів за акціями акціонерних товариств, запровадженні справедливої системи оподаткування, дотриманні економічно доцільних пропорцій у розподілі чистого прибутку підприємства на нагромадження і споживання. Стимулювання означає й певну матеріальну відповідальність за результати господарської діяльності. Конкретною формою матеріальної відповідальності працівників підприємств є застосування штрафів, позбавлення премій, звільнення з роботи в разі порушення трудової дисципліни.

6. Контроль у фінансовому менеджменті зводиться до перевірки організації фінансової роботи, виконання фінансових планів. За допомогою контролю збирають інформацію про використання фінансових ресурсів, фінансовий стан об'єкта, розкривають додаткові резерви й можливості, вносять зміни у фінансові програми, в організацію фінансового менеджменту. Контроль передбачає й аналіз фінансових результатів.

Ефективність діяльності фінансового менеджменту залежить від нормативно-правового середовища, у якому функціонує підприємство. До правового забезпечення фінансового управління в господарській діяльності належать: законодавчі акти, постанови, накази та інші правові документи державних органів управління.

Правові основи фінансового менеджменту перш за все ґрунтуються на конституційних нормах. Конституція України є важливим джерелом фінансового права і відображає у концентрованому вигляді правовий простір для розвитку підприємництва в нашій країні. Конституцією України регламентовано право громадян на ведення будь-якого виду підприємницької діяльності, не забороненої законом. Водночас держава забезпечує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, реалізує антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює якість і безпеку продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Основний Закон формує правовий простір для розвитку вільного підприємництва в країні і водночас створює передумови для використання

фінансового менеджменту як системи управління фінансами на підприємстві. Правовим забезпеченням фінансового менеджменту також є чинні закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, накази та положення міністерств та відомств, установчі договори й статuti підприємств.

У табл. 1.2. наведено чинне правове забезпечення фінансового менеджменту підприємства.

Таблиця 1.2.

Правове забезпечення фінансового менеджменту

Напрями регулювання	Базові законодавчі документи
Фінансово-економічні аспекти створення підприємств	Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України “Про акціонерні товариства”
Бюджетні взаємовідносини	Бюджетний кодекс України, щорічні закони про Державний бюджет України, бюджетні документи місцевих органів влади
Податкові взаємовідносини	Податковий кодекс України, Митний кодекс України
Формування інформаційної бази фінансового управління	Закон України “Про державну статистику”, Закон України “Про аудиторську діяльність”, Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку
Грошово-кредитні та платіжно-розрахункові взаємовідносини	Закон України “Про Національний банк України”, Закон України “Про банки й банківську діяльність”, Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні”
Валютне регулювання	Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю в Україні”
Взаємодія з інститутами фінансового ринку	Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, Закон України “Про страхування”, Закон України “Про недержавні пенсійні фонди”, Закон України “Про інститути спільного інвестування”, Закон України “Про фінансовий лізинг”, Закон України “Про кредитні спілки”
Інвестиційна діяльність	Закон України “Про інвестиційну діяльність”, Закон України “Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб’єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження”, Закон України “Про режим іноземного інвестування”, Закон України “Про інноваційну діяльність”
Регулювання ринку цінних паперів	Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок”, Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, Закон України “Про депозитарну систему України”

Регулювання процедур санації, банкрутства і ліквідації підприємства	Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”
Фінансові відносини підприємства з працівниками	Закон України “Про оплату праці”, Кодекс законів про працю, Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”

Складено на підставі аналізу [1 – 7]

Господарський кодекс України визначає головні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та ведення господарської діяльності між підприємствами.

Правові засади фінансово-господарської діяльності підприємства, створеного у формі акціонерних товариств, регламентує Закон України “Про акціонерні товариства” від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. Цей документ визначає поняття і види акціонерних товариств, правила їхнього створення, діяльності, права та обов’язки учасників і засновників.

Фінансово-майнові відносини підприємства відображені у нормах цивільного права, зафіксованих Цивільним кодексом України. Фінансово-бюджетні відносини підприємства і держави регулюють Бюджетний кодекс України та щорічні закони про Державний бюджет України, а також відповідні рішення місцевих органів влади, що стосуються визначеного кола підприємств. Бюджетним кодексом визначено засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові норми функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Правові та організаційні засади податкової політики і функціонування податкової системи в Україні визначені у Податковому кодексі, щодо сфери зовнішньоекономічних відносин – у Митному кодексі. Ці законодавчі акти визначають систему податків в Україні, а також апарат державної виконавчої влади, що формує податкову політику й організовує стягнення податків, зборів і платежів у розпорядження держави.

Порядок складання бухгалтерської звітності та подання статистичної звітності регламентовано Законами України “Про державну статистику” від

17 вересня 1992 р. № 2614-ХІІ, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” від 16 липня 1999 р. № 996-ХІV та відповідними П(С)БО. Особливості аудиторських перевірок звітності підприємства визначає Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 р. № 3125-ХІІ. Грошово-кредитні та платіжно-розрахункові взаємовідносини за участю банківських установ регулюють Закони України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 р. № 679-ХІV, “Про банки й банківську діяльність” від 07 грудня 2000 р. № 2121-ІІІ, “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 05 квітня 2001 р. № 2346-ІІІ.

Державне регулювання фінансових аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємства відбувається відповідно до Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16 квітня 1991 р. № 959-ХІІ. Цей закон висвітлює терміни і положення, визначає суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні, а також форми та специфіку зовнішньоекономічних угод.

Взаємовідносини підприємства із страховими компаніями, недержавними пенсійними фондами, інститутами спільного інвестування, кредитними спілками, лізинговими та іншими фінансовими компаніями – регламентовано такими Законами України: “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12 липня 2001 р. № 2664-ІІІ, “Про страхування” від 07 березня 1996 р. № 85/96-ВР, “Про недержавні пенсійні фонди” від 09 липня 2003 р. № 1057-ІV, “Про інститути спільного інвестування” від 05 липня 2012 р. № 5080-VI, “Про фінансовий лізинг” від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР, “Про кредитні спілки” від 20 грудня 2001 р. № 2908-ІІІ.

Правову основу для інвестиційної діяльності підприємства формують Закони України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ, “Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб’єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження” від 17 лютого 2000 р. № 1457-ІІІ, “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. Перспективи впровадження

новітніх технологій у господарську діяльність забезпечує Закон України “Про інноваційну діяльність” від 04 липня 2002 р. № 40-IV.

Регулювання процедур санації, банкрутства і ліквідації підприємства обумовлюють положення Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14 травня 1992 р. № 2343-ХП.

Фінансові відносини підприємства з працівниками стосовно оплати праці визначено Законом України “Про оплату праці” від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР, Кодексом законів про працю, Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 08 липня 2010 р. № 2464-VI. Ці документи розкривають економічні, правові й організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах з підприємством на підставі трудового договору, взаємодію роботодавця та працівника, права, обов’язки кожного з них, а також можливість соціального захисту й забезпечення працівників.

У правовому забезпеченні фінансового менеджменту підприємства важливу роль відіграють певні нормативи та норми. Будь-який закон або інша правова норма, що стосується формування доходів та їхнього розподілу, кредитування, обчислення витрат, страхування, обов’язково опирається на певні загально визначені правила.

Нормативне забезпечення фінансового менеджменту підприємства умовно можна розділити на три складові: 1) економічні нормативи і норми, які використовують для розрахунків або порівняння; 2) інструктивні матеріали щодо методики чи порядку певних операцій; 3) бланки фінансових документів (обліку, звітності, розрахунків), що обслуговують та фіксують фінансові потоки.

Нормативи – це абсолютні та відносні величини, які застосовують для регулювання фінансових відносин. Вони виражають загальні вимоги до витрат і результатів виробництва, обміну та розподілу. Норми – це узаконені або визнані обов’язковими для використання як певна міра показників чи поведінки.

Інструкції, це доповнення до відповідних законів, вони детальніше регламентують необхідні розрахункові операції, чим дають змогу виконувати

відповідні положення закону або інших нормативних документів. За формою нормативні документи можуть бути інструкціями, положеннями, листами, наказами, постановами, декретами, указами. Головна їхня особливість це, імперативність, тобто обов'язкове виконання всіма суб'єктами фінансових відносин у сфері охоплення відповідним документом.

Забезпечення функціонування фінансової системи було б неможливим, якби заздалегідь не визначали відповідні форми різноманітних фінансових документів, що обслуговують грошові та матеріальні потоки: бланки обліку, звітності, розрахунків. Форми фінансових документів також нормують, тому їх можна зачислити до нормативного забезпечення фінансового менеджменту.

Існує думка багатьох науковців, які вважають що необхідно систематизувати законодавство України про підприємництво у вигляді відповідної збірки законів і включити до нього норми Концепції державної політики розвитку підприємництва, норми законодавства України про місцеве самоврядування, норми Цивільного кодексу України та інших законодавчих актів, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, державних органів й органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Процес систематизації законодавства про підприємництво має відбуватися на підставі глибокого пізнання соціально-економічної сутності та закономірностей розвитку підприємництва, а також на засадах єдиного розуміння стратегії державної політики розвитку підприємництва в Україні й ринкового реформування господарського механізму. Саме такий підхід до формування законодавчої бази підприємницької діяльності сприятиме підвищенню ролі фінансового менеджменту в управлінні фінансовими процесами підприємств.

1.3. Принципи, інструменти і методи організації грошових відносин

Фінанси підприємства – одна із основних підсистем фінансової системи держави. Це відносно самостійна й особлива сфера функціонування фінансів, яка

має свою специфіку організації та способи реалізації притаманних їй функцій. Специфіка фінансів підприємств полягає в тому, що за їхньою допомогою мобілізуються кошти й створюються фонди фінансових ресурсів не для подальшого перерозподілу, як це має місце в сфері державних фінансів, а для обслуговування процесу виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, тобто для обслуговування руху вартості ВВП на всіх стадіях відтворювального процесу.

Підприємства в процесі свого функціонування використовують фінансово-розрахункові відносини при придбанні товарно-матеріальних цінностей, виробництві та реалізації продукції, тобто у всіх трьох стадіях кругообігу капіталу. На першій стадії кругообігу здійснюється придбання необхідних для виробництва матеріальних цінностей. В результаті підприємство вступає в розрахункові взаємовідносини з постачальниками і підрядниками за придбані товарно-матеріальні цінності та виконані роботи. Операції по розрахунках з постачальниками і підрядниками здійснюються через установи банку шляхом платежів з розрахункового рахунку господарства.

На другій стадії кругообігу відбувається процес виробництва товарів підприємством. В результаті виникають фінансово-розрахункові взаємовідносини як із безпосередніми учасниками виробництва, різними установами і організаціями, так і специфічні відносини, що зв'язані із зміною форм вартості. На третій стадії кругообігу відбувається реалізація виробленої продукції, тому виникають фінансові взаємовідносини із покупцями [17].

На всіх стадіях кругообігу у підприємства виникають взаємовідносини з установами банків, які складаються по: 1) лінії касового обслуговування; 2) безготівкових розрахунках; 3) кредитному обслуговуванні. У всіх цих фінансових операціях відбувається постійний рух грошових коштів від одного власника або розпорядника до іншого.

Отже, фінанси підприємства – це система грошових відносин, які виникають в процесі розподілу і перерозподілу виручки та прибутку підприємства щодо формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства з метою забезпечення його функціонування та умов розширеного

відтворення. Фінанси підприємства безпосередньо пов'язані з рухом грошових коштів, тому досить часто поняття «фінанси підприємства» ототожнюється з поняттями «грошові кошти» та «фінансові ресурси» [17].

Фінансові відносини підприємства за сферами здійснення зв'язків можна поділити на зовнішні (табл. 1.3) та внутрішні (табл. 1.4).

Таблиця 1.3.

Система зовнішніх фінансових відносин підприємства

Сфера зв'язків	Зміст та характер зв'язків
Між підприємством і державою	під час сплати податків та інших платежів до бюджету, формування державних цільових фондів, надання підприємству податкових пільг, застосування штрафних санкцій, фінансуванні з бюджету, надходженні коштів із цільових державних фондів;
Між підприємством і його акціонерами	з приводу використання отриманого прибутку, нарахування та виплата дивідендів, реінвестування прибутку, напрямки вкладення капіталу, тощо;
Між підприємством і його постачальниками та покупцями	з приводу виконання господарських договорів та зобов'язань, реалізації продукції (робіт, послуг), отримання виручки, надання комерційних кредитів, здійснення інвестиційної діяльності, організації спільних виробництв, розрахунків за штрафами, оренді і лізингу;
Між підприємством і фінансово-кредитними установами	відкриття та ведення рахунків, обслуговування своїх платежів, зберігання коштів на депозитах, отримання і погашення кредитів, отримання і сплати відсотків, купівлі і продажу валюти, надання інших банківських послуг;

Складено на за даними аналізу [13, 17].

Таблиця 1.4.

Система внутрішніх фінансових відносин підприємства

Сфера зв'язків	Зміст та характер зв'язків
Між підприємством і його засновниками (власниками)	у процесі формування статутного капіталу, його використання, отримання частини прибутку на вкладений капітал, напрямків виробничого та іншого вкладення фінансових ресурсів підприємства, створення виробничих фондів, придбання нематеріальних активів, тощо;
Між підприємством і його структурними підрозділами	з приводу фінансування витрат, розподілу і використання прибутку, оборотних коштів. Ці відносини впливають на організацію і ритмічність виробництва;
Усередині самого підприємства	з приводу розподілу прибутку який залишається в його розпорядженні, визначення напрямків його використання;
Між підприємством і його працівниками	з приводу формування фонду оплати праці, матеріального заохочення та стимулювання, у процесі розподілу і використання доходів на виплату матеріальної допомоги, виплати процентів за облігаціями і дивідендів за акціями, фінансування соціально-культурних заходів, утримання штрафів і компенсацій за спричинений матеріальний збиток;

Складено на за даними аналізу [13, 17].

Кожна із зазначених груп фінансових відносин має свої особливості і сферу застосування, але матеріальною основою усіх цих груп є, рух грошових коштів. Саме рухом грошових коштів супроводжується формування статутного капіталу підприємства, починається і завершується кругообіг виробничих фондів, формування і використання грошових фондів і резервів. Звідси можна зробити висновок, що зазначені грошові відносини визначають сутність і зміст фінансів підприємства.

Фінансові ресурси підприємств – це їх власний та залучений грошовий капітал, який вони використовують для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку. Фінансові ресурси як джерела формування активів підприємства відображаються у пасиві балансу, а засоби, у тому числі й грошові кошти, у активі балансу. Зв'язок між фінансовими ресурсами і грошовими коштами виявляється у тому, що грошові кошти є матеріальним вираженням фінансових ресурсів. Таким чином, до фінансових ресурсів належать грошові фонди та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі.

За джерелами формування фінансові ресурси підприємства поділяють на власні, позикові та залучені.

Власні джерела фінансування підприємства формуються за рахунок власного капіталу, тобто частини капіталу в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань. До них належать: статутний фонд, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток.

Залучені кошти – отримані кредити, пайові та інші внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку.

Власний та залучений капітал, формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активів та становить зобов'язання перед конкретними власниками – державою, юридичними та фізичними особами.

Грошові фонди – це частина грошових коштів, які мають цільове спрямування. Догрошових фондів належать: статутний фонд, фонд оплати праці, амортизаційний фонд (на державних підприємствах), резервний фонд та ін.

Під організацією грошових відносин підприємства розуміють форми, методи, способи формування та використання ресурсів, контроль за їхнім оборотом для досягнення економічних цілей згідно з чинними законодавчими актами. Досить важливим в організації грошових відносин підприємства є організація оборотних коштів, оскільки на основі цієї форми авансованої вартості відбувається рух усієї вартості, яка знаходиться в процесі розширеного відтворення, тому від них залежить інтенсифікація та ефективність усього виробництва.

Використовуючи вітчизняний та зарубіжний досвід, можна сформулювати такі принципи організації фінансів підприємств (табл.1.5).

Таблиця 1.5.

Принципи організації фінансів підприємств

Принцип	Характеристика
Плановості	забезпечує відповідність обсягів продажу та витрат, інвестицій вимогам ринку, стану кон'юнктури та платоспроможного попиту, тобто можливість здійснення своєчасних розрахунків; даний принцип у найбільшому обсязі реалізується при впровадженні сучасних методів внутрішнього фінансового планування (бюджетування) та контролю;
Фінансового співвідношення термінів (строків)	забезпечує мінімальний розрив у часі між отриманням та використанням коштів, що досить важливо в умовах нестійкого податкового режиму та в умовах інфляції; при цьому під використанням коштів розуміють і можливості їх збереження при розміщенні в активи, що легко реалізуються;
Взаємозалежності фінансових показників	забезпечує врахування змін в діючому законодавстві, регулює підприємницьку діяльність, оподаткування, обліковий процес, обов'язкову фінансову звітність тощо;
Гнучкості (маневреності)	забезпечує можливість маневру у випадку недосяжності планових обсягів продаж, перевищення планових витрат за поточною та інвестиційною діяльністю;
Мінімізації фінансових витрат	забезпечує те, що будь-які інвестиції та інші витрати повинні бути найбільш «дешевими»;
Раціональності	забезпечує вкладення капіталу в найбільш ефективні інвестиції та мінімізує фінансові ризики;
Фінансової стійкості	забезпечує фінансову незалежність від інших джерел фінансування, тобто сприяє дотриманню критичної точки питомої ваги власного капіталу в загальній його величині та платоспроможності підприємства, його здатності до термінового погашення короткострокових зобов'язань.

Складено на підставі аналізу [8, 13, 14]

Згідно із дослідженнями вчених, існує три головні причини, що

спонукають підприємство мати гроші:

- рутинність – грошові кошти використовують для виконання поточних операцій;
- обережність – грошові кошти необхідні для виконання непередбачених платежів;
- спекулятивність – грошові кошти потрібні для несподіваного вигідного інвестування. На рівні суб'єкта господарювання грошові кошти розглядають як ресурс і як результат його діяльності [14].

Гроші є матеріальною основою фінансових ресурсів підприємства. Їхня наявність на момент оцінки характеризує обсяг фінансових ресурсів, які можна інвестувати в новий цикл виробничої діяльності, визначає стан поточної платоспроможності підприємства та ліквідності його активів. Одночасно грошові кошти є результатом операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Обсяг їхнього генерування в процесі операційної діяльності засвідчує визнання ринком товарів та послуг, які пропонує підприємство [14].

Грошові кошти підприємства оцінюють на підставі застосування статичного та динамічного підходів. Статичний підхід до характеристики грошей визначає їх як наявний залишок (запас) коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства на певний момент. В основі динамічного підходу є поняття «грошові потоки». Спектр поглядів щодо тлумачення цієї економічної категорії доволі широкий. Серед підходів найбільш поширеними є такі:

- ✓ грошові потоки – це різниця між отриманими та виплаченими підприємством грошовими коштами;
- ✓ грошові потоки – це сума надлишку (нестачі) грошових коштів;
- ✓ грошові потоки – це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів підприємства, що генеровані його господарською діяльністю.

Якщо узагальнити погляди вчених, то можна навести таке визначення сутності грошових потоків. *Грошові потоки* – це економічний процес, який опосередковується сукупністю розподілених у часі надходжень та виплат

грошових коштів і їхніх еквівалентів, генерованих підприємством у ході реалізації господарської діяльності [14].

З метою ефективного управління грошовими потоками їх систематизують за певними ознаками. Основними класифікаційними ознаками є такі: масштаб обслуговування господарського процесу, вид господарської діяльності, напрям руху грошових коштів, метод розрахунку та рівень достатності обсягу грошових коштів, метод їхньої оцінки в часі, ритмічність формування та стабільність часових інтервалів.

Класифікація грошових потоків підприємства:

1. За відношенням до підприємства виділяють: - внутрішній грошовий потік (характеризує сукупність надходжень та виплат грошових коштів у межах підприємства); - зовнішній грошовий потік (визначає сукупність надходжень та виплат грошових коштів підприємства із зовнішніми суб'єктами ринку – постачальниками, банками, державними органами).

2. За масштабом обслуговування господарського процесу необхідно розрізнити: - грошовий потік за окремою господарською операцією підприємства; - грошовий потік структурної одиниці; - грошовий потік підприємства загалом.

3. За видом господарської діяльності виділяють: - грошовий потік від операційної діяльності (характеризують надходженням грошових коштів від покупців (замовників) та їхнім використанням, що пов'язане із забезпеченням виробничого процесу – виплатами постачальникам за сировину і матеріали, заробітної плати персоналу, податкових платежів тощо); - грошовий потік від інвестиційної діяльності (передбачає надходження та виплати грошових коштів, пов'язаних з процесом інвестування); - грошовий потік від фінансової діяльності (характеризують рухом грошових коштів у зв'язку із залученням додаткового акціонерного і пайового капіталу, отриманням довго- і короткотермінових кредитів, сплатою дивідендів і відсотків за вкладками власників тощо).

4. За напрямом руху необхідно розрізнити: - вхідний грошовий потік (сукупність надходження грошових коштів на підприємстві за певний період); -

вихідний грошовий потік (сукупність використання грошових коштів на підприємстві за певний період).

5. За рівнем достатності обсягу грошових потоків виділяють: - надлишковий грошовий потік (перевищення надходжень грошових коштів над потребами підприємства); - дефіцитний грошовий потік (надходження грошових коштів є нижчими від потреб підприємства у їхньому використанні); - оптимальний грошовий потік (збалансованість надходжень і виплат грошових коштів).

6. За методом оцінювання в часі грошові потоки поділяють на: - теперішній грошовий потік (охоплює суму відповідного грошового потоку, зведену за вартістю до поточного моменту); - майбутній грошовий потік (характеризує суму відповідного грошового потоку, зведену за вартістю до будь-якого наступного моменту).

7. За формою здійснення розрахунків розрізняють: - готівковий грошовий потік (передбачає надходження і виплати власне грошових купюр і монет); - безготівковий грошовий потік (характеризують реалізацією грошових розрахунків за допомогою різноманітних кредитних і депозитних інструментів фінансового ринку: чеків, кредитних карток, банківських депозитів тощо).

8. За видом використовуваної валюти є: - грошовий потік у національній валюті; - грошовий потік в іноземній валюті.

9. За тривалістю функціонування виділяють: - короткотерміновий грошовий потік (потік, за яким період від початку грошових надходжень та виплат до повного їхнього завершення не перевищує одного року); - довготерміновий грошовий потік (потік, часові межі функціонування якого перевищують один рік).

10. За методом розрахунку обсягу грошових потоків розрізняють: - валовий грошовий потік (вся сукупність надходжень та виплат грошових коштів у періоді, що розглядають, у розрізі його окремих інтервалів); - чистий грошовий потік (різницю між вхідним та вихідним грошовими потоками в аналізованому періоді).

11. За передбачуваністю розрізняють: - передбачуваний грошовий потік (можливістю прогнозування певних параметрів грошового потоку); - непередбачуваний грошовий потік (виникає на підприємстві випадково і не підлягає прогнозуванню); - частково передбачуваний грошовий потік (обсяг та час реалізації якого не можуть бути повністю передбачені з огляду на можливі зміни чинників зовнішнього впливу).

12. За ритмічністю формування вирізняють: - регулярний грошовий потік (надходження чи вибуття грошових коштів відбувається регулярно, через певні проміжки часу); - нерегулярний грошовий потік (пов'язаний із разовим надходженням або вибуттям грошових коштів, що не мають постійного характеру).

13. За стабільністю часових інтервалів виділяють: - регулярний грошовий потік із рівномірними часовими інтервалами; - регулярний грошовий потік із нерівномірними часовими інтервалами.

14. За можливістю регулювання бувають: - регульований грошовий потік (може бути змінений у часі чи за обсягом); - нерегульований грошовий потік (не може бути змінений у часі або за обсягом без негативних наслідків).

15. За збалансованістю обсягів взаємопов'язаних грошових потоків розрізняють: - збалансований грошовий потік (за окремою структурною одиницею, за яким забезпечують збалансованість між обсягами вхідного та вихідного грошових потоків); - незбалансований грошовий потік (за окремою структурною одиницею, за яким збалансованість вхідного та вихідного грошових потоків не забезпечують).

16. За пріоритетністю грошових потоків виділяють: - першочерговий грошовий потік (генерує високий рівень чистого грошового потоку); - другорядний грошовий потік (унаслідок функціональної спрямованості чи незначного обсягу не має суттєвого впливу на формування кінцевих результатів господарської діяльності).

17. За економічним змістом розрізняють: - грошовий потік, пов'язаний з отриманням прибутку; - грошовий потік, не пов'язаний з отриманням прибутку

(соціальні виплати, благодійні платежі тощо); - обслуговувальний грошовий потік підприємства (операції які не створюють вартості підприємства, однак є необхідними для його функціонування).

18. За обов'язковістю виконання вирізняють: - обов'язковий грошовий потік (податкові платежі, які мають чіткі терміни виконання, тощо); - необов'язковий грошовий потік (добровільного призначення).

Класифікація грошових потоків дає змогу залежно від поставлених завдань оцінити та вибрати напрями управлінських дій. Від ефективності управління грошовими потоками залежать як поточні результати діяльності, так і майбутні темпи розвитку підприємства. В управлінні грошовими потоками підприємства можна виділити дві основні стадії: організацію системи і цикл управління грошовими потоками підприємства.

Організація системи управління грошовими потоками підприємства охоплює такі кроки:

- проектування системи управління грошовими потоками підприємства;
- створення Положення про систему управління грошовими потоками;
- рішення про автоматизацію системи управління грошовими потоками підприємства.

На першому етапі передбачається формування контурів системи управління грошовими потоками підприємства: визначаються зони відповідальності та відповідальні особи, визначають програмний продукт для автоматичного опрацювання даних, обумовлюють терміни певних заходів, форми звітності. На другому етапі визначені елементи управління грошовими потоками оформляються документально. На третьому етапі робимо остаточний вибір програмного продукту з автоматизованої обробки даних і формування звітних форм для ухвалення управлінських рішень з урахуванням специфіки підприємства. Цей продукт купуємо у готовій формі й адаптуємо до операційної системи підприємства, або програмно-технічний відділ формує його самостійно.

Цикл управління грошовими потоками охоплює такі етапи: *оптимізація; *планування в розрізі різних їхніх видів; *забезпечення ефективного контролю; *забезпечення повного та вірогідного обліку і формування необхідної звітності; *аналіз грошових потоків за попередній період.

Конкретні управлінські рішення, що збільшують потік грошових коштів, є такими: *розрахунок тривалості обороту грошових коштів (фінансовий цикл); *аналіз грошового потоку та його прогнозування; *визначення оптимального рівня грошових коштів; *складання бюджетів грошових коштів.

Об'єктом управління грошовими потоками є, з одного боку, грошові потоки підприємства, а з іншого, залишки грошових коштів. Адже визначені об'єкти управління тісно пов'язані між собою, оскільки характеризують динамічне та статичне розуміння грошових коштів підприємства.

Головними цілями управління грошовими потоками підприємства є забезпечення ефективного функціонування, що виявляється в досягненні стану фінансової рівноваги та максимізації чистого грошового потоку.

Управління грошовими потоками підприємства потрібно забезпечувати з урахуванням таких принципів:

- ❖ принцип цільового спрямування (відповідність управлінських рішень головній меті функціонування підприємства та їхня орієнтованість на стратегічні напрями розвитку);

- ❖ принцип системності (необхідність сприйняття управління грошовими потоками як підсистеми загальної системи управління підприємством);

- ❖ принцип альтернативності (необхідність існування багатоваріантності підходів до певної ситуації, що стосується управління грошовими потоками підприємства);

- ❖ принцип конструктивності (усі рішення та розроблені заходи з управління грошовими потоками повинні бути спрямовані на пошук способів ліквідації виявлених труднощів, розвиток та вдосконалення);

- ❖ принцип динамічності (швидке реагування на зміни умов функціонування підприємства);
- ❖ принцип інформаційної вірогідності (забезпечення повноти й вірогідності інформації щодо управління грошовими потоками підприємства);
- ❖ принцип адекватності чинникам зовнішнього середовища (забезпечення постійного моніторингу впливу чинників зовнішнього середовища на формування грошових потоків).

Ефективний організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства сприяє ритмічності одержання та виконання платежів; прискоренню обіговості капіталу; оптимізації витрат завдяки більшим можливостям маневрування ресурсами підприємства та скороченню потреби в позиковому капіталі.

Висновки до розділу 1

В розділі були розглянуті питання теоретичних основ системи фінансового менеджменту підприємства: значення та економічна сутність фінансових відносин підприємства; наведені завдання та нормативно-правова база системи фінансового менеджменту підприємства; розглянуто інструменти, принципи та методи організації грошових відносин системи фінансового менеджменту підприємства.

В розділі проведений аналіз економічної літератури з питання визначення та класифікації системи фінансового менеджменту підприємства. Аналіз економічної літератури дозволив дійти висновку що, система фінансового менеджменту реалізує головну мету і завдання, виконуючи певні функції, які спрямовані на реалізацію функції фінансів підприємства, їх конкретизують з урахуванням особливостей управління окремими аспектами його господарської діяльності.

В розділі розглянуті питання проблеми системи управління фінансами підприємства, особливо в мінливих економічних умовах, за яких можливі

різноманітні ризики. Річ у тому, що управлінці фінансового менеджменту – це, топ-менеджери корпоративного сектора економіки: від їхньої кваліфікації і досвіду, уміння своєчасно ухвалювати відповідальні, інколи оригінальні, нетрадиційні рішення, залежить доля підприємства, на якому вони працюють, і, відповідно, доля усіх працівників.

В розділі було розглянуто що найважливішими аспектами господарської діяльності, які охоплює система фінансового менеджменту підприємства, є управління активами, інвестиціями, структурою капіталу, фінансовими результатами і ризиками. Тобто, головним спрямуванням системи фінансового менеджменту підприємства є отримання максимальної вигоди від функціонування вкладеного капіталу і підприємства загалом, в інтересах його власників.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО МЕНЕДЖМЕНТУ ФІЛІЇ АТ «ДПЗКУ» «КІРОВОГРАДСЬКИЙ КХП №1»

2.1. Техніко-економічна характеристика Філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»

Акціонерне товариство «Державна продовольчо-зернова корпорація України» – національний оператор зернового ринку України, лідер у сфері зберігання, переробки, перевалки та експорту зернових. Створена в 2010 році АТ «ДПЗКУ» є найпотужнішою державною вертикально-інтегрованою компанією в аграрному секторі економіки України.

Корпорації належить: - 10% сертифікованих елеваторних потужностей України; - можливості портів терміналів АТ «ДПЗКУ» дозволяють забезпечити до 6% середньорічних обсягів експортної перевалки українського зерна; -переробні підприємства корпорації здатні задовольнити до 10% потреб внутрішнього ринку України у борошні, крупах та комбікормах.

На сьогодні єдиним акціонером АТ «ДПЗКУ» та органом, який здійснює функції Загальних Зборів АТ «ДПЗКУ», є Держава в особі Міністерства аграрної політики та продовольства України. Загальні Збори не скликаються. У зв'язку з чим, усі документи, що пов'язані з проведенням засідань вказаним органом управління (повідомлення про проведення, проекти рішень щодо кожного з питань, включених до проекту порядку денного, повідомлення про зміни до нього тощо) та ухвалення ним рішень у АТ «ДПЗКУ» відсутні. Рішення з питань, що віднесені до компетенції Загальних Зборів АТ «ДПЗКУ» приймає Міністерство аграрної політики та продовольства України одноосібно.

До складу АТ «ДПЗКУ» входять 55 філій. Однією з таких філій є «Філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» у місті Кропивницький, яка базується по вулиці Варшавській, та займає площу 16,5 га.

Першооснову його матеріально-технічної бази склало колишнє млинарське господарство купця Варшавського, зокрема, зведений у цьому зерновому краї в 1894 році млин. На той час це була унікальна споруда, оснащена найновішим обладнанням, завезеним з Німеччини. У господарстві вже тоді працювало 25 робітників, які забезпечували переробку 80 тон зерна на добу.

Створення сучасного комбінату хлібопродуктів № 1, розпочалось у 1962 році, коли було збудовано елеватор Кіровоградського комбінату хлібопродуктів № 1, на виробничих площах млин цеху, збудованого ще у 1905 році. У 1965 році, була проведена реконструкція елеватору та млина, і саме тоді підприємство набуло остаточних обрисів та сформувалось як цілісне підприємство з назвою Кіровоградський комбінат хлібопродуктів № 1.

Сьогодні філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1», являє собою мережу сучасних споруд, де виробничі технології відповідають найкращим зразкам та оснащенні модернізованим устаткуванням. Перебудова і розширення виробництва на комбінаті здійснювалося у рамках основної його функції — приймання, зберігання та відвантаження зерна. Нині підприємство філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» — це міцне зерно приймальне господарство потужністю 100 тис. тон зерна.

Основним напрямком діяльності філії є надання послуг з приймання, доведення якості до базисних кондицій, зберігання і відвантаження зерна. Підприємство також може займатися переробкою зерна пшениці на борошно 1 та 2 гатунку та переробкою зерна жита на борошно житнє обдирне.

Загальна робоча зернова місткість філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський комбінат хлібопродуктів № 1» складає 100 тис. тон, в тому числі елеваторна – 35 тис. тон, складська – 65 тис. тон. Переробні потужності млин цеху філії склали 25 тис. тон борошна в рік, добова продуктивність - 110 тон, але станом на сьогодні млин цех не працює.

На сьогодні філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» має у своїй структурі залізничний підрозділ, який укомплектований тепловозом. Наявність

такого підрозділу допомагає оперативно вирішувати завдання по прийманню та відвантаженню сировини і продукції.

П'яту частину вирощеного у Кіровоградській області зерна споживають жителі регіону, решта – продається. В тому числі і за кордон, експорт зерна критично важливий для економіки Кіровоградщини та України в цілому. Після квітневої заборони експорту української аграрної продукції урядами Угорщини, Польщі та Словаччини і блокування росіянами зернових коридорів у Чорному морі, продаж зерна в Україні призупинили. Допускаємо, що будуть певні труднощі, пов'язані з логістикою, переорієнтуванням і розуміємо, що всередині країни не буде тієї ціни, яку дають міжнародні валютні контракти. Враховуючи те, що з початку 2023 року українські аграрії отримали майже 33,4 мільярди гривень банківських кредитів на розвиток господарств, з них - 5 тисяч підприємств отримали 18,9 мільярдів гривень за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9», а безпосередньо сільгосптоваровиробники Кіровоградщини: 823 господарства отримали 2,4 млрд. гривень, то розуміємо, що за дешево продукцію продавати не будуть, тому вимушені будуть зберігати свою продукцію до моменту отримання привабливої вартості.

Підсумовуючи, очікуємо в поточному році оптимальне завантаження потужностей підприємства філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» та отримання прибутків.

Основні фінансово-економічні показники діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020–2021 рр. наведені в табл.2.1

Таблиця 2.1

Основні фінансово-економічні показники діяльності філії
АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1»

Показники	2020	2021	Відхилення	
			абс.	%
1	2	3	4	5
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	36000	40000	4000	11,1
2.Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.				
- у діючих оптових цінах	2988	3600	612	20,5
- у порівнянних оптових цінах	3240	3600	360	11,1

3. Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	83	90	7	8,4
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	8270	9487	1217	14,7
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	3248	4321	1073	33,0
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	3719	4023	304	8,2
7. Витрати на збут, тис. грн.	-	-	-	-
8. Валовий прибуток, тис. грн.	5022	5166	144	2,9
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	6967	8344	1377	19,8
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	84	88	4	4,8
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в тому числі:	343	457	114	33,2
- від основної операційної діяльності	1303	1143	-160	-12,3
- від іншої операційної діяльності	-929	-686	243	-26,2
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-31	0	31	-100
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	343	457	114	33,2
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	436	636	200	45,9
15. Матеріаловіддача, грн.	6,85	5,66	-1,19	-17,4
16. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,15	0,18	0,03	20
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	66	64	-2	-3,03
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	49090,9	56250	7159,1	14,6
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	7498	8544	1046	13,95
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	113606	133500	19894	17,5
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	62271,5	62199,5	-72	-0,12
22. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	0,052	0,058	0,006	11,5
- по прибутку	0,021	0,018	-0,003	-14,3
23. Фондорентабельність, %	0,55	0,73	0,18	x
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	5097,5	6126,5	1029	20,2
25. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,62	1,55	-0,07	-4,3
26. Рентабельність продукції, %	60,73	54,45	-6,28	x
27. Рентабельність виробництва, %	0,5	0,67	0,17	x
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	2655,5	3096	440,5	16,6
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	1664,5	880,5	-784	-47,1
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	5,1	8,4	3,3	64,7
- коефіцієнт швидкої ліквідності	4,3	5,1	0,8	18,6
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,3	0,05	-0,25	-83,3

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

Результати аналізу фінансово-економічних показників діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021 роки свідчать про таке:

- чистий дохід від реалізації продукції (послуг) збільшився на 14,7%;
- повна собівартість реалізованої продукції збільшилась на 19,8% за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції на 33% та адміністративних витрат на 8,2%; це в свою чергу, призвело до збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 4 копійки або 4,8%;
- фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який збільшився в звітному році порівняно з попереднім на 33,2%, це відбулось за рахунок зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 26,2%, та від іншої діяльності на 100%, негативний вплив здійснило зменшення прибутку від реалізації продукції на 160 тис. грн., або на 12,3%;
- покращилась ефективність використання ресурсів підприємством: матеріальних – про це свідчить збільшення матеріаловіддачі на 17,4% та зменшення матеріаломісткості на 20%; трудових – про це свідчить збільшення продуктивності праці одного штатного працівника на 14,6%; основних засобів – про це свідчить збільшення фондівіддачі по продукції на 11,5%, по прибутку на 14,3% та фондорентабельності на 0,18% п.;
- ефективність використання оборотних коштів підприємства в звітному році в порівнянні з попереднім, знизилась, про це свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 4,3%, та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 10 днів або 4,5%;
- фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів (без урахування короткострокових кредитів банків) достатньо для покриття запасів, це є позитивом в діяльності підприємства;
- аналіз коефіцієнтів ліквідності показав що, коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, це є позитив діяльності підприємства та свідчить про змозгу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Проте невідповідність коефіцієнта абсолютної ліквідності нормативному значенню на

початок попереднього та на кінець звітних років свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

- відзначимо збільшення показників рентабельності, це є позитивом діяльності підприємства.

Отже, аналіз результатів діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021 роки, який наведений в таблиці 2.1. свідчить що, в звітному році порівняно з попереднім більшість показників підприємства мали позитивні зміни, це в свою чергу вказує на фінансову стійкість та активність підприємства на ринку.

Філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021 роки надавала послуги зі зберігання, доробки та перевалки зернових культур замовникам. Виручка від таких послуг вважається окремим зобов'язанням до виконання і визнається протягом періоду надання таких послуг, так як замовник (покупець) одночасно отримує і споживає вигоди. Послуги за договорами надаються з фіксованою винагородою, тому покупець сплачує фіксовану суму відповідно до графіку платежів. Виручка від надання послуг визнається в тому звітному періоді, коли були надані послуги.

Поточні податкові активи та зобов'язання за поточний і попередній періоди оцінюються в сумі, що очікується до відшкодування від податкових органів або до сплати податковим органам.

До негативних чинників віднесемо не працюючий млин, та не отримання доходу від цього виду діяльності.

Пропозиції щодо поліпшення фінансового стану підприємства такі:

- необхідно побудувати новий млин, так як старий не доцільно реконструювати;
- провести реконструкцію елеватора;
- збільшити склади зберігання.

Для виконання цих умов підприємству потрібно залучення банківських кредитів або інших джерел фінансування.

2.2. Оцінка рівня управління фінансами Філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»

Для оцінки рівня управління фінансами філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1», за період який аналізуємо, визначимо результати фінансової діяльності підприємства. Для цього необхідно порівняти доходи аналізованого (звітнього) періоду і витрати, понесені для одержання цих доходів. Фінансовий результат визначається за кожним видом діяльності шляхом зіставлення відповідних доходів і витрат звітнього періоду.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020		2021		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	1303	379,9	1143	250,1	-160	-12,3
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-929	-270,8	-686	-150,1	243	-26,2
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	374	x	457	x	83	22,2
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 - -2250 -2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-31	-9,0	0	0	31	-100
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	343	100,0	457	100,0	114	33,2

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.2. видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності збільшився в звітному році порівняно з попереднім на 114 тис. грн., або на 33,2%. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від іншої операційної діяльності на 243 тис. грн., або на 26,2%, від операційної діяльності на 83 тис. грн., або 22,2% та від іншої діяльності на 31 тис. грн., або на 100%. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від реалізації продукції на 160 тис. грн., або на 12,3%.

Фінансовий результат від звичайної діяльності як в попередньому, так і у звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та від операційної діяльності та збитку від іншої операційної та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8270	9487	1217	14,7
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	3248	4321	1073	33,0
3. Адміністративні витрати	2130	3719	4023	304	8,2
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	1303	1143	-160	-12,3

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.3. видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності у звітному році був збитком який склав 160 тис. грн., або 12,3%. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції меншими темпами ніж витрати пов'язані з основною

операційною діяльністю (собівартість реалізованої продукції 33,0%, адміністративні витрати на 8,2%, а при цьому витрати на збут відсутні).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться на підставі даних форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	2020				2021				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація інших необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Штрафи, пені, неустойки	0	252	-252	58,7	0	8	-8	7,8	244	-96,8
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	1	678	-677	72,9	8	686	-678	98,8	-1	0,15
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	1	930	-929	100	8	694	-686	100	243	-26,2

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.4. видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності, який був збитком, в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 243 тис. грн., або на 26,2%. Це відбулось за

рахунок збільшення інших операційних доходів і витрат на 1 тис. грн., або на 0,15% та зменшення витрат на сплату штрафів, пені, неустойок на 244 тис. грн., або на 96,8%. В попередньому році так, як і у звітному, фінансовий результат від основної операційної діяльності формувався за рахунок збитків від інших операційних доходів і витрат та витрат на сплату штрафів, пені, неустойок. За досліджуваний період підприємство не здійснювало інвестиційну та фінансову діяльність, тому її аналіз не проводимо.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	2290 (2295)	343	457	114	33,2
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис. грн.	2290 (2295)– –2300	343	457	114	33,2

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.5. видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 114 тис. грн., або на 33,2%. Це відбулось за рахунок збільшення фінансового результату до оподаткування на 114 тис. грн., або на 33,2%.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності проводиться на підставі даних форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	2020 рік				2021 рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
7. Інші доходи і витрати	0	31	-31	100,0	0	0	0	0	31	-100,0
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	0	31	-31	100,0	0	0	0	100,0	31	-100,0

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.6. видно, що підприємство здійснювало іншу діяльність лише у 2020 році, вона була збитковою, збиток становив 31 тис. грн., або 100%, він формувався за рахунок інших витрат.

В попередньому році фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок збитку від інших доходів і витрат, а у 2021 (звітному) році фінансовий результат від іншої діяльності відсутній.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7.

Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	2020 рік	2021 рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	Форма №2 р.2290 (2295)	343	457	114
2. Середня річна вартість основних засобів, тис. грн.	Форма №1 р.1011*	62271,5	62199,5	-7,2
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	Форма №1 р.1195*	5097,5	6126,5	1029
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	68369	68326	-43
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,50	0,67	0,17

Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

За результатами аналізу, таблиця 2.7. видно, що у звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва збільшилась на 0,17% пункти. Це відбулось за рахунок впливу таких чинників:

- збільшення прибутку до оподаткування на 114 тис. грн., здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,17% пункти $((457 \div (62271,5 + 5097,5)) * 100\% - 0,5\% = 0,67\% - 0,5\% = 0,17\% \text{ п.})$;

- зменшення середньої річної вартості основних засобів на 7,2 тис. грн. призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,01% пункти $((457 \div (62199,5 + 5097,5)) * 100\%) - 0,7\% = 0,68\% - 0,67\% = 0,01\% \text{ п.})$;

- збільшення середньої річної вартості оборотних коштів на 1029 тис. грн., здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,01% пункти $((457 \div (62199,5 + 6126,5)) * 100\% - 0,68\% = 0,67\% - 0,68\% = - 0,01\% \text{ п.})$.

Загальний вплив факторів: $0,17 + 0,01 - 0,01 = 0,17 \text{ п. [52, 53].}$

2.3. Загальний аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану Філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу передбачає встановлення зміни валюти балансу на кінець року з валютою балансу на початок року (табл. 2.8.). Якщо валюта балансу збільшується – це є позитив, зменшується – негатив. Збільшення валюти балансу свідчить про зростання виробничих можливостей (але при цьому слід враховувати інфляцію), а зменшення валюти балансу означає спад у господарській діяльності підприємства.

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8.

Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн.:			
- 2020 рік	78099	76598	-1,92
- 2021 рік	76598	76092	-0,66

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.8. видно, що на кінець 2020 року порівняно з початком року валюта балансу зменшилась на 1,92% що свідчить про скорочення підприємством його діяльності та попередньо характеризується як негативно. На кінець 2021 року валюта балансу зменшилась на 0,66% що свідчить про скорочення підприємством його діяльності та попередньо характеризується як негативно.

Для більш детального виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про

фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9.

Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	2020 рік	2021 рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	8270	9487	1,147
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	343	457	1,332
3. Валюта балансу, тис. грн.:			
- на початок року	78099	76598	0,981
- на кінець року	76598	76092	0,993
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис. грн.	77348,5	76345	0,987

Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

За результатами аналізу, таблиця 2.9. видно, що зменшення середньорічного значення валюти балансу на 0,987 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,147 р. та фінансового результату до оподаткування в 1,332 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності та ефективно вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Отже, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	4858	7395	100	100	2537	x	52,2	100

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
– запаси	1100, 1110	763	2924	15,7	39,5	2161	23,8	в 2,8р	85,2
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	1800	4392	37,1	59,4	2592	22,3	144	102,2
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	243	44	5,0	0,6	-199	-4,4	-81,9	-7,8
– інші оборотні активи	1170, 1190	2275	35	46,8	0,5	-2240	-46,3	-98,5	-88,3

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.10. видно, що оборотні активи підприємства на кінець 2021 року порівняно з початком збільшились на 2537 тис. грн., або на 52,2%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 2161 тис. грн., або в 2,8 рази та дебіторської заборгованості на 2592 тис. грн., або на 144%. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали інші оборотні активи 2275 тис. грн., питома вага запасів склала 15,7%, дебіторської заборгованості 37,1%, грошові кошти і фінансові інвестиції 5,0%.

На кінець року відбулись такі зміни в структурі оборотних активів, збільшилась питома вага запасів на 23,8% пункти й дебіторської заборгованості на 22,3% пункти та зменшилась питома вага грошових коштів і фінансових інвестицій на 4,4% пункти, інших оборотних активів на 46,3% пункти.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11.

Аналіз структури розміщення оборотних коштів підприємства

Показники	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структ урою
1. Сфера виробництва в тому числі:	1626	2,1	35	0,05	-1591	-97,8	-2,05
– виробничі запаси	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8
– незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-	-
– поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	1626	2,1	35	0,05	-1591	-97,8	-2,05
2. Сфера обігу в тому числі:	2692	3,75	4436	5,8	1744	64,8	2,05
– готова продукція	-	-	-	-	-	-	-
– грошові кошти	243	0,3	44	0,06	-199	-81,9	-0,24
– дебіторська заборгованість	1800	2,3	4392	5,8	2592	144	3,5
– товари	-	-	-	-	-	-	-
– інші	649	0,8	0	0	-649	-100	-0,8
Всього оборотний капітал	76598	100	76092	100	-506	-0,7	-

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.11., видно, що в 2021 році порівняно з 2020 роком, загальна величина оборотного капіталу підприємства зменшилась на 506 тис. грн., або на 0,7%. Це відбулось за рахунок зменшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 1591 тис. грн., або на 97,8%; також відбулось збільшення капіталу, розміщеного в сфері обігу на 1744 тис. грн., або на 64,8%.

В структурі оборотного капіталу 2020 року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу – 3,75%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 2,1%. У 2021 році відбулись такі зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу та відповідно зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 2,05% пункти.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12.

Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	8270	9487	1217	14,7
2. Середньорічні залишки оборотних коштів,* тис. грн., в т. ч.	Ф № 1 р. 1195	5097,5	6126,5	1029	20,2
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100,1110	932	1843,5	911,5	97,8
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	2655,5	3096	440,5	16,6
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	146	143,5	-2,5	-1,7
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	1475,5	1155	-320,5	-21,7
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	-	-
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	23	26	3	13,0
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	14,16	17,02	2,86	20,2
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	665	665	0	0
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,62	1,55	-0,07	-4,3
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,62	0,65	0,03	4,8
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т. ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	221,6	235,6	14	6,3
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	40,5	70,9	30,4	75,1
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	115,5	119,1	3,6	3,1
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	6,3	5,5	-0,8	-12,7
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	64,2	44,4	-19,8	-30,8
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	x	238,28	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	903,28	x	x

Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

За результатами аналізу, таблиця 2.12., видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 роком погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,07%, збільшення коефіцієнту завантаженості на 0,03%, та тривалості одного обороту оборотних коштів на 14 днів (за рахунок скорочення перебування грошових коштів в інших оборотних коштах на 19,8 днів, в грошових коштах на 0,8 днів, збільшилось – час перебування в запасах на 30,4 днів та в коштах в розрахунках на 3,6 днів). Це призвело до надлишку грошових коштів в розмірі 238,28 тис. грн.

Якщо підприємство буде використовувати оборотні кошти на рівні 2020 року, то кредиторська заборгованість складе 903,28 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	75647	75210	-437	-0,6
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	59972	59972	0	0
– в % до власного капіталу		79,28	79,74	0,46	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	15675	15238	-437	-2,8
– в % до власного капіталу		20,72	20,26	-0,46	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За результатами аналізу, таблиця 2.13., видно, що у 2021 році порівняно з 2020 роком, власний капітал підприємства зменшився на 437 тис. грн., або 0,6%. Це відбулось за рахунок зменшення нерозподіленого прибутку підприємства на 437 тис. грн., або на 2,8%. Величина капіталу у дооцінках залишилась незмінною. Величина вилученого, неоплаченого, резервного, додаткового та зареєстрованого капіталу відсутня. В структурі власного капіталу підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав капітал у дооцінках – 79,28%, питома вага нерозподіленого прибутку – 20,72%.

У звітному році відбулись такі зміни в структурі власного капіталу підприємства: зменшилась питома вага нерозподіленого прибутку та збільшується питома вага капіталу у дооцінках на 0,46% пункти відповідно. Отже, такі зміни негативно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14.

Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	343	457	114
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	77348,5	76345	-1003,5
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	72251	70218,5	-2032,5
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	5097,5	6126,5	1029
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	3371,5	5210	1838,5
3. Рентабельність капіталу, %	(1/2)*100%	0,44	0,60	0,16
4. Рентабельність основного капіталу, %		0,47	0,65	0,18
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		6,73	7,46	0,73
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		10,17	8,77	-1,4

Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

Рентабельність = чистий прибуток / середньо річну суму капіталу

Розрахунки, наведені в табл. 2.14., показують, що в 2021 році у порівнянні з 2020 роком, показники рентабельності капіталу підприємства збільшилися але відбулось зменшення рентабельності власного оборотного капіталу:

– всього капіталу – на 0,16% пункти, за рахунок збільшення чистого прибутку на 114 тис. грн., та зменшення середньорічної суми капіталу на 1003,5 тис. грн.;

– основного капіталу – на 0,18% пункти за рахунок збільшення чистого прибутку на 114 тис. грн., та зменшення середньорічної суми основного капіталу на 2032,5 тис. грн.;

– оборотного капіталу – на 0,73% пункти за рахунок збільшення чистого прибутку на 114 тис. грн., та середньорічної суми оборотного капіталу на 1029 тис. грн.;

– власного оборотного капіталу – відбулось зменшення на 1,4% пункти за рахунок зменшення середньорічної суми капіталу підприємства на 1003,5 тис. грн.

Ці зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

I. Абсолютна стійкість – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу.

II. Нормальна стійкість – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики.

III. Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську заборгованість), платоспроможність порушено, але є

можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.

IV. Кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості [18, 52, 53].

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок 2020 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року
1. Власний капітал (1495)	75598	75647	75210
2. Необоротні активи (1095)	72762	71740	68697
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	2836	3907	6513
4. Короткострокові кредити банків (1600)	-	-	-
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	2836	3907	6513
6. Запаси (1100)	1101	763	2924
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	1735	3144	3589
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	1735	3144	3589
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	270	665	665
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	абс. стійка	абс. стійка	абс. стійка

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

Дані розрахунків що наведені в табл. 2.15., показують, що фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів (без урахування короткострокових кредитів банків) достатньо для покриття запасів, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Для аналізу ступеню покриття запасів джерелами фінансування

використовується також система часткових показників. Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,97	0,99	0,99	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	0,03	0,01	0,01	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	2836	3907	6513	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,04	0,05	0,09	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,5	0,8	0,9	0,1

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За розрахунками аналізу, таблиця 2.16., бачимо, що коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує, що підприємство на початок 2020 року на 1 грн. власного капіталу залучало 0,03 грн. залучених коштів, на кінець 2020 року – 0,01 грн., на кінець 2021 року – 0,01 грн., що позитивно характеризує діяльність підприємства. Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець 2021 року, що викликало збільшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу на кінець звітного року. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами збільшується впродовж двох років.

Отже, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та стабільний фінансовий стан підприємства.

Аналіз ліквідності підприємства, це дослідження відповідних фінансових коефіцієнтів (відносних показників), яке здійснюється поетапним зіставленням окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу. Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється на підставі даних форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	2,1	5,1	8,4	3,3
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-	1,0	1,7	4,3	5,1	0,8
	-1100-1110					
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,02	0,3	0,05	-0,25

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За розрахунками аналізу, таблиця 2.17., бачимо, що коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Проте негативним є, невідповідність коефіцієнта абсолютної ліквідності нормативному значенню на початок 2020 та на кінець 2021 років, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють на підставі даних форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 2.1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0.579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (2.1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. № 1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. № 1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький. За допомогою формули (1) необхідно визначити рівень Z -показника в звітному та попередньому роках та оцінити тенденцію його зміни в звітному році порівняно з попереднім.

$$Z_{\text{попередній}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 5,1 + 0,579 \cdot (951/76598) = -5,86$$

$$Z_{\text{звітний}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 8,4 + 0,579 \cdot (882/76092) = -9,40$$

Розрахунок оцінки ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана, показав що, як в попередньому так й у звітному році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника зменшується, що свідчить про зменшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність [11, 12].

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D \quad (2.2)$$

де

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку	2020 рік	2021 рік
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$	p. 1195+1200 ф.№1 p. 1300 ф.№1	0,063	0,097
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$	p.2290 (2295) ф.№2 p. 1300 ф.№1	0,0044	0,0060
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$	p.2290 (2295) ф.№2 p. 1695 ф.№1	0,36	0,52
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$	p.2000 ф.№2 p. 1300 ф.№1	0,11	0,12

За допомогою формули (2.2) необхідно визначити рівень Z-показника в звітному та попередньому роках, порівняти його зі значенням єдиної критичної точки (значення єдиної критичної точки відповідає значенню Z-показника у 0,862: отже, підприємство із достовірністю 92 % може бути віднесено до категорії потенційних банкрутів, якщо розрахункове значення Z-показника для нього менше за 0,862) та оцінити тенденцію її зміни в звітному році порівняно з попереднім.

$$Z_{\text{попередній}} = 1,03 * 0,063 + 3,07 * 0,0044 + 0,66 * 0,36 + 0,4 * 0,11 = 0,38$$

$$Z_{\text{звітний}} = 1,03 * 0,097 + 3,07 * 0,006 + 0,66 * 0,52 + 0,4 * 0,12 = 0,51$$

За результатами розрахунку оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спінгейта, видно що, як в попередньому так й у звітному році показник $Z < 0,862$, що свідчить про потенційну ймовірність банкрутства підприємства. У звітному році в порівнянні із попереднім, значення показника Z виросло, що характеризує діяльність підприємства позитивно [52, 53].

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється на підставі даних форм № 1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18.

Система показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	2020	2021	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515)}{(1595+1695+1700)}$	1,6	1,9	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	див. табл. 2.9	5,1	8,4	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	див. табл. 2.3	0,44	0,60	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{(1595+1695+1700)}{p.1900}$	0,012	0,012	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095)}{p. 1300 \text{ ф.№1}}$	0,051	0,086	0,4	$\leq 0,30$	=0,06

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 2.18.), свідчить про те, що як в 2020 так й у 2021 роках по показникам коефіцієнта Бівера, коефіцієнта поточної ліквідності та коефіцієнта концентрації позикового капіталу підприємство відноситься до I групи – стійкий фінансовий стан, а за коефіцієнтом рентабельності капіталу за чистим прибутком відноситься до II групи – за 5 років до банкрутства, а за коефіцієнтом покриття активів власним оборотним капіталом відноситься до III групи – за рік до банкрутства.

Отже, з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до II групи [18, 52, 53].

Висновки до розділу 2

В розділі 2 здійснено дослідження системи фінансового менеджменту та проведено фінансово-економічний аналіз діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020–2021 рр. Наведено техніко-економічну характеристику філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» та розраховані основні фінансово-економічні показники її діяльності за 2020–2021 рр.

Аналіз результатів діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020–2021 роки, свідчить про те, що в 2021 році порівняно з 2020 роком, більшість показників підприємства мали позитивні зміни, що свідчить про фінансову стійкість і активність підприємства на ринку, та дієву систему фінансового менеджменту підприємства.

Проведений аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021рр. показав: - збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); - збільшення прибутку до оподаткування в 2021 році порівняно з 2020 роком, за рахунок зменшення збитку від іншої операційної діяльності та від іншої діяльності; - знизилась ефективність використання оборотних коштів підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 роком, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів.

Фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, бо власних оборотних коштів достатньо для покриття запасів, а це – позитивно характеризує діяльність підприємства. При цьому коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, це свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Відзначимо збільшення показників рентабельності, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

До негативних чинників віднесемо не працюючий млин, та не отримання доходу від цього виду діяльності.

Проведені дослідження та розрахунки дозволили сформулювати кілька загальних правил, які сприятимуть встановленню безпечного фінансового стану у відносинах з контрагентами та спростять управління грошовими відносинами підприємств. Для ефективного управління діяльністю фінансового менеджменту підприємства необхідно, постійно здійснювати аналіз усіх складових фінансового стану та фінансових відносин, контролювати заборгованості і докладати усіх зусиль для зниження рівня заборгованості. Основне завдання аналізу полягає у виявленні видів продукції, робіт, послуг за якими виникають найбільші заборгованості, а також у визначенні найбільш важливих клієнтів (споживачів, посередників, постачальників) підприємства, за якими найчастіше виникає дебіторська заборгованість. Для побудови ефективної процедури роботи із заборгованістю, на підприємстві слід впровадити регламентовану політику роботи системи фінансового менеджменту.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІА АТ «ДПЗКУ»
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ КХП №1»

3.1. Розробка заходів щодо організації грошових відносин на підприємстві

Оцінка ефективності здійснення грошових відносин (розрахунків) на підприємстві передбачає дослідження ліквідності, платоспроможності підприємства, що визначають достатність грошових коштів для здійснення розрахунків, а також аналіз грошових потоків та коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості з метою виявлення проблем та пошуку шляхів підвищення ефективності здійснення грошових розрахунків. Оптимізація грошових відносин (розрахунків) підприємства тісно переплітається із формуванням, обігом і погашенням дебіторської та кредиторської заборгованостей. Необхідність порівняння результатів аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості впливає з двостороннього відображення розрахунків підприємства, що досліджуються, у фінансовій звітності, з одного боку – дебіторській заборгованості, та – кредиторській заборгованості, з іншого боку.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей є важливим елементом контролю за раціональним співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства, з огляду на дотримання стабільності його фінансового стану та поступального розвитку підприємства [37]. Значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською завжди створює загрозу фінансовій стійкості підприємств і призводить до необхідності залучення додаткових джерел фінансування. Загалом нормальним вважається стан, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську не більше ніж у два, але не менше ніж у 1,5 рази [19].

Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків із кредиторської заборгованості, що вимагає негайного повернення. Рівень платоспроможності оцінюється за даними балансу на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто з урахуванням часу, потрібного для перетворення їх у готівку [20].

У рамках аналізу ефективності здійснення грошових розрахунків підприємства варто зосередити увагу також на показниках грошових потоків підприємства, оскільки грошовий потік як результативний показник є одним із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства. Метою аналізу грошових потоків підприємства є прискорення руху грошових коштів і підвищення на цій основі оборотності активів та капіталу, а також забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності підприємства й оптимізації його грошових розрахунків.

Філія АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» – підприємство, яке надає послуги з приймання, доведення якості до базисних кондицій, зберігання і відвантаження зерна. Проаналізуємо стан грошових розрахунків підприємства з метою виявлення слабких місць в організації грошових розрахунків та запропонуємо шляхи підвищення ефективності їх здійснення.

Рух готівкових грошей і безготівкових платіжних засобів у грошовому обороті взаємопов'язаний. Проте організація грошових розрахунків з використанням безготівкових грошей для підприємства є більш пріоритетною і у сукупному грошовому обороті безготівкові розрахунки переважають, оскільки вони мають чимало переваг над готівковими. Ці переваги проявляються передусім у прискоренні та зручності розрахунків, в економії витрат, пов'язаних з перевезенням готівки, її обліком та зберіганням.

У грошових розрахунках філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» переважають безготівкові розрахунки, що є результатом ефективної політики підприємства щодо організації грошових відносин.

Аналіз показників ліквідності філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021 роки, здійснюється на підставі розрахунків за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр., за допомогою табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Показники ліквідності філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1»
за 2020-2021 роки

Показник	Орієнтовне значення	Значення показника	
		2020	2021
Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності	> 2	5,1	8,4
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	> 1	4,3	5,1
Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності	> 0,2	0,3	0,05
Чистий оборотний капітал, тис. грн	> 0, збільшення	2043	4436
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	збільшення	1,62	1,55

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За розрахунками аналізу, таблиця 3.1., бачимо, що фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів (без урахування короткострокових кредитів банків) достатньо для покриття запасів, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності показав що, коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про змогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Проте невідповідність коефіцієнта абсолютної ліквідності нормативному значенню на кінець 2021 років свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

Чистий оборотний капітал у 2021 році збільшується, це пов'язано із зростанням оборотних активів та свідчить про наявність у підприємства фінансових ресурсів для розширення своєї діяльності у майбутньому.

Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів у 2021 році порівняно із 2020 роком, знизився. Це означає зменшення можливості у філії АТ «ДПЗКУ»

Кіровоградський КХП № 1» вільно маневрувати власними коштами, зменшення не критичне, але це відносимо до негативного.

Динаміку показників аналізу грошових потоків філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» здійснюється на підставі розрахунків за даними форм № 1 «Баланс», № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» та № 4 «Звіт про власний капітал» за допомогою табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Показники аналізу грошових потоків філії АТ «ДПЗКУ»
Кіровоградський КХП № 1» за 2020-2021 роки

Показник	Нормативне значення	Значення показника	
		2020	2021
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	1	-0,6	0,01
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	1	0,02	0,03
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	збільшення	-0,8	-0,97
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	-	0,6	0,05

Розраховано за даними форм звітності підприємства за 2020-2021рр

За розрахунками аналізу, таблиця 3.2., бачимо, що значення коефіцієнта достатності чистого грошового потоку виросло у 2021 році у порівнянні із 2020 роком, що є позитивним показником. Така динаміка свідчить про зростання власних коштів для покриття потреб підприємства, але показник менший за нормативне значення, що свідчить про недостатність власних коштів для покриття потреб підприємства.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства протягом двох років показує збільшення, це означає здатність підприємства покривати витрати грошових коштів позитивним грошовим потоком.

Динаміка коефіцієнта ефективності грошового потоку є негативною, оскільки має низькі значення, це свідчить про не ефективність управлінських рішень щодо грошових потоків.

Найвище значення коефіцієнта реінвестування чистого грошового потоку філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» бачимо у 2020 році, тоді як у

2021 році, він значно нижчий, це є недостатнім для ефективного функціонування підприємства.

На підприємстві виникає необхідність здійснення управління грошовими відносинами, що передбачає формування такої моделі грошових розрахунків, за якої виконання грошових зобов'язань між сторонами договірних відносин реалізується із використанням найбільш зручних форм безготівкових платежів з позицій компромісу комерційних інтересів учасників таких відносин. Удосконалення безготівкових розрахунків можливе завдяки використанню в розрахунках векселів. Пропонуємо більш активно запроваджувати вексельну форму розрахунків як засіб зменшення дебіторської заборгованості підприємства.

Отже, за результатами аналізу стану та динаміки показників ліквідності та грошових потоків філії АТ «ДПЗКУ» Кіровоградський КХП № 1» у 2020-2021 роках, можемо запропонувати такі заходи щодо підвищення ефективності здійснення грошових розрахунків на підприємстві:

- рефінансування дебіторської заборгованості шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення;
- прискорення оборотності дебіторської заборгованості шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту;
- здійснення ефективного управління запасами, оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків;
- скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі;
- прискорення рентабельності використання грошових коштів (купівля високоліквідних цінних паперів, розміщення коштів у фінансових структурах);
- збільшення частки оборотних активів, акумулювання ліквідних коштів, що дозволить підвищити платоспроможність і ліквідність підприємства;
- здійснення інвестування з метою підвищення маневреності власних оборотних коштів підприємства;

– підтримання обсягів додатного і від’ємного грошових потоків на однаковому рівні шляхом збільшення надходжень коштів на підприємство від усіх видів господарських операцій;

– прискорення оборотності грошових коштів шляхом своєчасної інкасації виручки, скорочення обсягів готівкових розрахунків.

3.2. Удосконалення організації обліку розрахунків операцій Філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП №1»

У філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» для обліку розрахункових операцій використовують три види господарського обліку — оперативний, бухгалтерський, статистичний. Завдяки цьому облік забезпечує всі ланки управління необхідною інформацією, яка використовується в масштабі держави для планування, розробки нормативів, стимулювання, аналізу та контролю. Кожному виду господарського обліку належить відповідне місце і роль у єдиній системі обліку та статистики філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1».

Оперативний облік філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» охоплює різноманітні процеси й операції здебільшого виробничо-технічного характеру. Завдяки йому керівництво підприємства отримує необхідні оперативні дані про виконання виробничої програми та замовлень, використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, реалізацію продукції, формування собівартості, накопичення прибутку і т. п. Особливо важливою є роль оперативного обліку в боротьбі за економію сировини, матеріалів і комплектуючих виробів у процесі виробництва. З огляду на те, що певна частина цих цінностей може бути втраченою на операціях технологічного процесу, у харчовій промисловості ведеться спеціальний журнал оперативного обліку руху сировини та комплектуючих виробів на всіх операціях. Такий облік запобігає крадіжкам, оскільки журнал оперативного обліку руху сировини показує, на якій операції втрачено цінності і хто за це відповідальний. А тому даними оперативного обліку обов'язково користуються працівники бухгалтерії

переважно для контролю та підвищення достовірності бухгалтерського обліку. Значний вклад оперативного обліку філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1», у забезпеченні контролю за використанням робочого часу, трудових ресурсів, за непродуктивними втратами виробництва, раціональним та ефективним використанням основних засобів, виробничих запасів, дотриманням кошторису загальновиробничих та загальногосподарських витрат, витрат на утримання та експлуатацію машин і устаткування, за формуванням собівартості й прибутку.

Статистичний облік філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» - це система вивчення й контролю масових суспільних явищ. Для вивчення їх кількісної сторони у нерозривному зв'язку з якісною стороною статистичний облік підприємства будується, на даних бухгалтерського й оперативного обліку, а також на даних первинного обліку, який організовано на підприємстві самостійно. Дані, отримані за допомогою цих видів обліку, обробляються статистичними методами та використовуються для контролю за виконанням показників на мікро-та макрорівні.

Бухгалтерський облік філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» - це система суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення господарської діяльності підприємства, це узагальнення усіх господарських операцій у вартісному вираженні. Бухгалтерський облік філії є основою інформаційного забезпечення підприємства. У цій системі формується близько 80% усього обсягу інформації щодо обліку розрахунків діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1».

Характерними особливостями бухгалтерського обліку філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» є таке: реєстрація усіх без винятку господарських операцій; документальність; наявність спеціальних прийомів і способів обробки отриманих даних. Ціль бухгалтерського обліку полягає в тому, щоб забезпечити керівництво, відповідні підрозділи та фахівців підприємства необхідними достовірними даними для управління підрозділами та підприємства в цілому. У положенні про організацію бухгалтерського обліку й звітності у філії АТ

«ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» визначено такі основні завдання: - забезпечення контролю за виконанням зобов'язань, наявністю та рухом майна, використанням матеріальних і фінансових ресурсів; - своєчасне запобігання негативним явищам у фінансово-господарській діяльності, виявлення та мобілізація внутрішньо-господарських резервів; - формування повної, достовірної інформації про господарські процеси і результати діяльності підприємства. В цілому облікова політика філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» це інструмент, який виражає інтереси держави з погляду максимізації прибутків та зниження фінансових ризиків.

На філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1», є бухгалтерська служба, до складу якої входить - головний бухгалтер і два бухгалтери другої категорії. Робота бухгалтерської служби філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» організована таким чином що: - відсутнє дублювання функцій груп обліку; - забезпечений зв'язок між бухгалтерською службою та іншими підрозділами підприємства, та із зовнішніми контрагентами; - висока оперативність керівництва та швидкість виконання поставлених завдань; - відсутнє розпилювання сил бухгалтерів на виконання простих операцій; - доведена кількість операцій бухгалтера щодо виконання поставлених завдань до розумного мінімуму; - встановлена необхідна чисельність бухгалтерів. Організаційна структура бухгалтерської служби філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» має лінійно-комбіновану підпорядкованість.

На філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» використовують автоматизовану форму бухгалтерського обліку: програму MASTER-Бухгалтерія та програму МЕДОК.

Фінансову звітність філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» подає відповідно: Постанові Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 року № 419 “Про затвердження Порядку подання фінансової звітності”, Наказу Міністерства фінансів України “Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»” від 07.02.2013 № 73, Наказу Міністерства економічного розвитку та торгівлі

України “Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки” від 02.03.2015 № 205.

Форми звітності, затвержені додатками 1 та 2 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73). Фінансова звітність філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» складається з: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності.

Філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» надає іншим підприємствам, фізичним особам послуги зі зберігання та доведення до відповідних норм зернової продукції. Відповідно, останні за надані послуги мають надати продавцеві компенсацію – коштами чи іншими активами. Якщо послуги спочатку надають, а сплачувати їх планують пізніше, в обліку розрахунків операцій підприємства-продавця слід відобразити заборгованість покупця. Така заборгованість буде – дебіторською, а покупці, які заборгували – дебіторами. У разі, коли спочатку послуги сплачують, а надання послуги планується пізніше, в обліку розрахунків підприємства-продавця слід відобразити передоплату покупців. Така заборгованість буде – кредиторською, а покупці, які авансували – кредиторами.

Головними користувачами послуг філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» є такі підприємства, як: ТОВ «Кернел-Трейд», ТОВ «Хюррем», ТОВ «Альтера Груп», ТОВ «УкрЗерноСервіс», що сплатили за 2021 рік – 6 884 525 гривень за надані послуги.

Підставою для надання послуг є договір про послуги. Після підписання договору, замовник отримує рахунок-фактуру на зазначені послуги та сплачує його відповідно умов договору. Після виконання зобов'язань філією АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» замовник отримує акт здачі-приймання наданих послуг, що підтверджує факт надання послуг.

У філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» поточна заборгованість дебіторів відображається на синтетичному рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», до якого Планом бухгалтерського обліку визначено окремі субрахунки. Синтетичний облік це фактичне відображення здійснених товарних операцій та відображених бухгалтерських проведеннь щодо продажу товару, покупцям.

Для обліку кредиторської заборгованості використовувати класифікацію розрахунків за видами постачальників, підрядників. Подальше відображення даних у бухгалтерському обліку відображається на синтетичному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» із деталізацією по субрахунках, відповідно до плану рахунків.

На підставі документів про придбання цінностей чи послуг бухгалтерією здійснюється їх оплата шляхом складання платіжного документу: платіжного доручення, чеку, касового ордеру.

Податковий облік філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» — це збирання та реєстрація даних про доходи та витрати з метою розрахунку податку на прибуток. Філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» є платником податку на додану вартість (ПДВ) за ставкою 20%. Головним документом, який підтверджує право платника ПДВ на податковий кредит, є податкова накладна.

Інформація про розрахунки за товарними операціями з дебіторами та кредиторами філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» відображається у формі № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та у формі № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», у розділі IX дебіторська заборгованість за строками погашення.

Податкова декларація – документ, що подається платником податків контролюючим органам у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата грошового зобов'язання, у тому числі податкового зобов'язання або відображаються обсяги операції (операцій), доходів (прибутків), щодо яких податковим законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору.

Філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» є підрозділом Акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України», тому бухгалтерська звітність здається централізовано через головний офіс компанії. Тому, податкова декларація філією АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» не подається, її подає Акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України» у терміни встановлені законом.

3.3. Впровадження розроблених рекомендацій в систему грошових відносин підприємства

У функціонуванні філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» значне місце посідають фінансові ресурси, які відіграють важливу роль у розвитку господарської діяльності, розширенні і оновленні основних фондів, оплаті праці та соціальних заходах. На безупинну діяльність підприємства впливає визначення оптимальної потреби у фінансових ресурсах, забезпечення їх структури, джерел формування та обґрунтованих напрямів використання. Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі відбувається формування власних ресурсів підприємства, його прибутків, залучення позикових джерел фінансування діяльності підприємства, розподіл прибутків, що утворюються в результаті цієї діяльності, їхнє використання на цілі розвитку підприємства. Формування раціональної структури джерел фінансових ресурсів підприємницьких структур для фінансування необхідного обсягу затрат та забезпечення бажаного рівня доходів є одним із найважливіших завдань фінансів цих структур.

Головною метою управління фінансовими ресурсами підприємства є забезпечення максимізації прибутку підприємства в поточному та перспективному періодах. В кінцевому випадку, ця мета одержує конкретне вираження в забезпеченні максимізації ринкової вартості підприємства, що реалізує кінцеві фінансові інтереси його власників. Тому, оцінку якості

управління фінансовими ресурсами підприємства робимо за такими показниками:

- динаміка доходу та його структура;
- рівні витрат і показники прибутковості;
- управління робочим капіталом і грошові потоки;
- використання активів і інвестиційна ефективність.

Отже, ефективне управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства дає змогу забезпечити зростання достатку підприємства як фундаментальної фінансового менеджменту, що проявляється в зростанні вартості підприємства та створенні грошової доданої вартості.

Грошові кошти це частина фінансових ресурсів підприємства, вони є найліквіднішим активом підприємства, включаючи готівку в касі, кошти на банківських рахунках в банках, депозити та електронні гроші.

Ефективна організація грошових розрахунків сприяє нормальному функціонуванню підприємства. Рекомендації, щодо дотримання принципів, форм та правил здійснення розрахунків забезпечать:

- чітку їхню організацію;
- прискорить обіг коштів у розрахунках;
- знизить дебіторську та кредиторську заборгованості;
- сприятиме зміцненню розрахунково-платіжної дисципліни;

Динаміка основних показників ліквідності, коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості, показників аналізу грошових потоків філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» дає змогу запропонувати низку заходів щодо підвищення ефективності організації грошових розрахунків, реалізація яких дозволить підвищити здатність підприємства сплатити свої короткострокові зобов'язання протягом періоду, оптимізувати грошові потоки, удосконалити форми здійснення безготівкових розрахунків та обіг грошових коштів, а також зміцнити фінансову стійкість підприємства.

Із запропонованих заходів на філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» було впроваджено:

- рефінансування дебіторської заборгованості деяких клієнтів шляхом факторингу;
- за рахунок скорочення термінів сплати послуг відбулось прискорення оборотності дебіторської заборгованості;
- здійсненна оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей шляхом встановлення нових нормативів товарних запасів;
- запропоновано прискорити оборотності грошових коштів за рахунок своєчасної інкасації виручки (зменшено період інкасації).

Висновки до розділу 3

В розділі 3 було розроблено заходи щодо організації грошових відносин на філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1». Було розглянуто стан організації обліку розрахунків за товарними операціями з дебіторами та кредиторами підприємства. Облік розрахункових операцій на підприємстві здійснюється згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національними стандартами бухгалтерського обліку бухгалтерією за допомогою автоматизованої форми обліку. Аналіз організації обліку розрахункових операцій філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» показав, що діяльність з обліку розрахунків за товарні операції з кредиторами та дебіторами ведеться відповідно до облікової політики підприємства та корпорації і виражає інтереси держави з погляду максимізації прибутків та зниження фінансових ризиків.

Встановлено, що дебіторська та кредиторська заборгованості є результатом господарських операцій підприємства, які відбулися у досліджуваному періоді. Розрахунки за товарними операціями з дебіторами та кредиторами складають систему розрахункових операцій підприємства, що регламентуються визначеними нормативно-правовими документами.

Динаміка основних показників ліквідності, коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості, показників аналізу грошових потоків філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» дала змогу запропонувати заходи для підвищення ефективності організації грошових розрахунків.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі були розглянуті питання удосконалення системи фінансового менеджменту на прикладі філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1».

В першому розділі роботи розглянуто теоретичні основи фінансового менеджменту на підприємстві: визначено значення та економічну сутність фінансових відносин на підприємстві, розглянуто їх поняття та класифікацію, наведена нормативно-правова база фінансового менеджменту та його завдання.

В ході дослідження вивчено питання щодо принципів, інструментів і методів організації грошових відносин між різними підприємствами та фізичними особами, які виникають під час здійснення ними господарської діяльності. У процесі вивчення визначено економічну сутність та класифікацію фінансових (грошових) відносин, підстави їх виникнення.

Визначили, що: ефективний організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства сприяє ритмічності одержання та виконання платежів; прискоренню обіговості капіталу; оптимізації витрат завдяки більшим можливостям маневрування ресурсами підприємства та скороченню потреби в позиковому капіталі.

У другому розділі надана техніко-економічна характеристика філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1», проведена оцінка рівня управління фінансами та проведений загальний аналіз фінансових результатів його діяльності за 2020 – 2021 рр., також наведено аналіз розрахунків за товарними операціями з дебіторами та кредиторами підприємства та проведений аналіз розрахунків за цими операціями. Розглянуті етапи аналізу заборгованості (аналіз динаміки і структури заборгованості; аналіз показників оборотності заборгованості; аналіз співвідношення заборгованості), за якими проведено аналіз заборгованості філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1».

Результати проведеного фінансово аналізу діяльності філії АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1» показали що, фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів достатньо для покриття запасів. При цьому коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності знаходяться в межах норми, що свідчить про змогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Відзначимо збільшення показників рентабельності, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

У третьому розділі було розглянуто шляхи удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємстві філія АТ «ДПЗКУ» «Кіровоградський КХП № 1». Розроблено заходи щодо організації грошових відносин на підприємстві. Встановлено, що на підприємстві бухгалтерський облік ведеться згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999р. (зі змінами та доповненнями), Податковим Кодексом України, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, та іншими нормативно-правовими актами, якими необхідно керуватися при веденні бухгалтерського обліку, за допомогою автоматизованої форми обліку. Наведено структуру бухгалтерської служби на підприємстві, організацію документообігу, характеристику рахунків обліку розрахунків за товарними операціями з дебіторами та кредиторами.

Визначили, що: - під дебіторською заборгованістю слід розуміти вимогу господарюючого суб'єкта до іншого суб'єкта незалежно від його статусу про стягнення боргового зобов'язання у грошовому чи товарному виразі; - під кредиторською заборгованістю слід розуміти заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що утворилася в результаті здійснених раніше дій, оцінених у гривнях і щодо якої у підприємства існує зобов'язання її погашення в певний строк.

Розглянуто документальне оформлення обліку розрахунків за товарними операціями з дебіторами та кредиторами, наведено перелік рахунків і субрахунків та їх характеристики щодо обліку цих розрахунків та їх типова

кореспонденція, відображена інформації про розрахунки за товарними операціями у формах фінансової звітності.

На підставі проведених досліджень можна запропонувати такі пропозиції щодо поліпшення обліку розрахунків за товарними операціями з дебіторами та кредиторами підприємства:

- проводити своєчасне внесення та оновлення інформаційної бази для ведення обліку розрахунків в комп'ютерній програмі, що призначена для автоматизації бухгалтерського, фінансового і податкового обліку;

- завжди прораховувати та враховувати ризик несплати покупцями виставлених рахунків;

- збільшувати коло покупців для зменшення втрат у випадку не здійснення оплати одним або декількома з них;

- здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;

- проводити регулярно аналіз грошових відносин підприємства, що дозволить своєчасно приймати відповідні управлінські рішення для запобігання негативних впливів на фінансовий стан підприємства;

- своєчасно вести претензійну та судову роботу з боржниками, до того, як заборгованість стане сумнівною або безнадійною;

- у випадку систематичних порушень контрагентом порядку розрахунків – припиняти співпрацю з ним;

- здійснювати рефінансування дебіторської заборгованості шляхом факторингу, враховуючи згоду клієнта;

- здійснювати прискорення оборотності дебіторської заборгованості шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту;

- здійснювати ефективне управління запасами, оптимізувати запаси товарно-матеріальних цінностей шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 19.03.2024р.).

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг: Закон України від 12.01.2023 р. № 2888-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text> (дата звернення: 18.03.2024р.).

3. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 (зі змінами та доповненнями): URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 18.03.2024р.).

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р № 2755-VI (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 21.03.2023р.).

5. Дебіторська заборгованість: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 від 8 жовтня 1999 р. № 273 (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 17.02.2024р.).

6. Витрати: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від 31.12.1999 № 318 (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 18.02.2024р.).

7. Дохід: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 від 29.11.1999 № 290 (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 20.02.2024р.).

8. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. Навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. К .: Ельга, Ніка-Центр, 2013.

9. Гавриленко П.П. Удосконалення фінансового менеджменту в контексті

інноваціого розвитку підприємств /П.П. Гавриленко//Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Випуск 25,4. С. 199-204.

10. Дуднєва Ю.Е. Методи антикризового управління фінансами підприємства в сучасних економічних умовах / Ю.Е. Дуднєва [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://rusnauka.com/13_EISN_2016/Economics/45472.doc.htm.

11. Ковальчук Н.О. Антикризовий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. [Текст]: Економіка і суспільство// Н.О. Ковальчук, А.О.Павлюк. Випуск № 3. 2016.

12. Zianko V. Model of financial support for innovative Activities of small enterprises / V. Zianko, L. Nikiforova, X. Dong // Scientific bulletin of Uzhhorod University. Series «Economics». Issue 2(50). 2017. С. 267-272.

13. Поддєрьогін, А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, Г.Г.Нам та ін.; Кер. кол.авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. - 5-те вид., перероб. і доповн. - К.: КНЕУ, 2004. 546 с.

14. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. доктора економічних наук, професора М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

15. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики): монографія / О. М. Ковалюк. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 396 с.

16. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник / Є. Г. Рясних. – К.: Академвидав, 2010. 336 с.

17. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. д.е.н., проф. Ситник Н. С. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 402 с.

18. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит». Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.

19. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : Навчальний посібник/ Р. А. Слав'юк. К. : ЦУЛ, 2002. 460 с.
20. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. /В.М. Шелудько. К.: Знання, 2006. 439 с.
21. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз: практикум: навч. посіб. / Одес. нац. акад. харч. технологій. 3-тє вид., Львів: Магнолія 2006, 2015. 326 с.
22. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2009. 328 с.
23. Крупельницька І. Г. Звітність підприємства: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 232 с.
24. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування. Навчальний посібник. Львів, 2005. 312 с.
25. Вахович І.М., Гадяк Ж.В. Фінансовий менеджмент бізнес-процесів. Луцьк: СПД, 2014. 640 с.
26. Гроші та кредит: підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука. К.: КНЕУ, 2016. 602 с.
27. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 472 с.
28. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2012. 528 с.
29. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. 2-ге видання: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
30. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві. К.: КНЕУ, 2004. 495с.
31. Кручак Л.В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання // Економічний аналіз: збірник наукових праць. 2016. Т 25, № 2. С. 93-98.

32. Карцева В.В. Систематизація інструментарію контролінгу на підприємстві: теоретичний аспект. Збірник наукових праць Нац. ун-ту держ. податкової служби України. 2010. № 1. С. 118-127.

33. Обліково-аналітичне забезпечення в умовах управління фінансово-економічною безпекою підприємства: монографія / за загальною редакцією д.е.н., В.В. Немченка. Одеса, Фенікс. 2015. 360 с. (Ступницька Т.М. Фінансовий аналіз з огляду на ймовірність банкруцтва підприємства, с.105-112).

34. Курінна О.В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140-148.

35. Бехтер Л.А. Сутність та роль безготівкових розрахунків в господарській діяльності підприємства / Л. А. Бехтер // Економічний простір. 2011. № 54. С. 151–155.

36. Тимош І. Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності / І. Тимош // Економічний аналіз. 2009. № 3. С. 244–246.

37. Ясишена В. В. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємства / В. В. Ясишена, І. М. Сисоева // Інноваційна економіка. 2012. № 2 [28]. С. 131–139.

38. Сирцева С.В. Напрями вдосконалення обліку, аналізу та аудиту розрахунків із контрагентами // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 4. С. 1001-1005.

39. Купріна Н.М., Ступницька Т.М., Баранюк Х.О., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту // Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13, вип. 2. С. 50- 57.

40. Гевлич І.Г., Бабій А.В. Економічний зміст заборгованості перед постачальниками та підрядниками в рамках прийняття управлінських рішень // Економіка та організація управління. 2019. № 3. С.30-38.

41. Рябенко Г.М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Всеукраїнський науково-виробничий журнал: Інноваційна економіка. 2012. №7. URL: [http:// www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/105.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/105.pdf).

42. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства. Держава та регіони. Економіка та підприємництво. 2013. № 3. 215 с.
43. Телишевська Л.І., Андрущенко Н.П., Сергеев С.С. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства. Механізм регулювання економіки. 2013. № 2. С. 71–79.
44. Сухонос О.М. Особливості управління власним капіталом підприємства. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4. 2013. С. 399-411.
45. Лукіна Ю.В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. Фінанси України. 2013. №3. С. 113-118.
46. Стащук О.В., Шемедюк Л.В. Організація грошових розрахунків суб'єктів господарювання. Наукові записки. Серія «Економіка». Випуск 23. 2013. С. 243-246.
47. Чмерук Г.Г., Стороженко О.О. Сутність та визначення фінансових відносин суб'єктів господарювання. Серія: Економіка та підприємництво. 2018. № 5 (104). С. 91-99.
48. Линенко А.В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки. 2014. № 2. С. 47-55.
49. Коваленко О.Ю. Напрями поліпшення фінансового стану підприємств в сучасних умовах. URL: [http:// www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/UZTNU_econ/2011_2/Kovalenko.Pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/UZTNU_econ/2011_2/Kovalenko.Pdf).
50. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2013. № 3. С. 53-61.
51. Конспект лекцій з курсу «Облік, аналіз та аудит в системі управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 073 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньо-професійної програми

«Облік і аудит», денної та заочної форми навчання, у 2-част, частина 1 / Укл.: Н.М. Купріна: ОНТУ, 2023. 121 с.

52. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина I / Ступницька Т.М. Одеса: ОНАХТ, 2021. 57 с.

53. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина II / Ступницька Т.М. Одеса: ОНАХТ, 2021. 80 с.

54. Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної магістерської роботи, для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» всіх форм навчання / Укл.: І.О. Седікова, І.І. Савенко, К.Б. Козак, І.М. Агеєва. Одеса: ОНТУ. 2023. 51 с.

55. <http://buhgalter911.com/>

56. <http://zakon.rada.gov.ua>